

EGO

nr. 3, maart 1998, 37e jaargang

Abonnementsprijs f 30,- per jaar, te storten op postbankrekening 480414 t.n.v. Hoofdkrijgsmachtraadsman HGV te Zeist.

Militairen ontvangen het blad op aanvraag zonder betaling.

Aan dit nummer werkten mee:

Martin Groenewold
Anouk Helder
Stef Kessels
Leo van Opzeeland
Cor Out
Hans Schonk
Leon Wecke
Anita Witten

Speciale dank aan:

Marias van Dorp
Jan Nauts
Wim Hey

Tekeningen:

Willy Lohman
Tom Janssen
Arend van Dam
René Nauta

Redactie:

Klazien van Brandwijk-Wiltjer
Irma Jacobs
Joan Merens
Joost M. van Langen
Jan Sulman

Eindredactie:

Irma Jacobs

Redactiesecretaris:

Fred Wilkens

Prepress/Lithografie/Druk:

Brouwer Utrecht B.V.

Adres redactie en administratie:

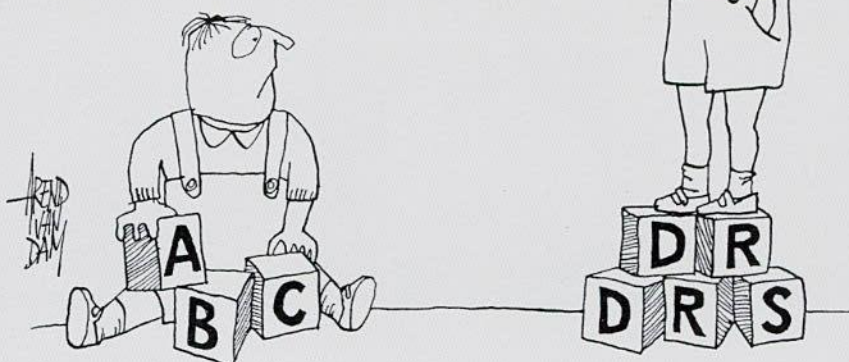
Bureau Hoofdkrijgsmachtraadsman,
Coornherthuis, Oranje Nassaulaan 71,
3708 GC Zeist, tel. 030-6920906 of
030-6914436.

Bijdragen in EGO verschijnen op persoonlijke titel en vertegenwoordigen niet noodzakelijkerwijs de visie van de redactie of de dienst HGV.

Overname van artikelen en tekeningen is alleen toegestaan met bronvermelding.

INHOUD

- I Voorpagina
- 2 Colofon en Inhoud
- 3 Redactioneel
KINDEREN
- 4 Babies, peuters, kleuters en tieners in de West
MARIAS VAN DORP
- 7 Het kind in jezelf
ANITA WITTEN
- 8 Vragen staat vrij
STEVEN
- 9 In het vizier: Politie
LEON WECKE
- 10 Buitenland en kinderen
JAN NAUTS
- 12 Gedichten
JAN NAUTS
- 13 De prijs van een nieuw leven
NIBUD
- 14 Joe Cocker zit nog vol energie
MARTIN GROENEWOLD
- 16 Middenpagina
TOM JANSSEN
- 18 Kinderen in Cambodja
KLAZIEN VAN BRANDWIJK-WILTJER
- 22 Films
LEO VAN OPZEELAND
- 24 Mag de jeugd het zelf willen of moeten we ze drillen?
ANOUK HELDER
- 27 De humor van tekenaars: stripboeken
WIM HEY
- 29 Video: kinderen
LEO VAN OPZEELAND
- 31 Vrouwenconferentie in april
ADRESSEN RAADSLIEDEN
- 32 Achterpagina
WILLY LOHMAN

*Ik weet niet of ik moet benijden
het prachtig kind dat hulpeloos voor mij ligt
Zal het in de toekomst zich bevrijden
van alle zorg en hulp dat het nodig heeft?*

(Jan Nauts)

We zijn allemaal kind geweest en onze jeugd, zo vertellen sociale wetenschappers ons, is de meest belangrijke periode in ons leven. De periode waarin we gevormd worden, waarin alle bouwstenen voor de latere volwassene worden aangedragen.

Het aantal boeken, artikelen en lezingen die over de kinderjaren en het belang van opvoeden gaan is al lang niet meer te tellen. En ook het aantal verschillende stromingen is in de afgelopen decennia alleen maar toegenomen.

Als ouder/opvoeder gaan we verzorgen, vertroetelen, verwennen, straffen, aanmoedigen, mopperen, corrigeren, troosten, lachen, huilen, wanhopen, overleggen, en bijstellen. We kijken naar onze kinderen en hopen er het beste van. We vergelijken ze met de kinderen van anderen en vinden dat we het nog niet zo slecht getroffen hebben. Zoals een trotse vader eens riep, kijkend naar zijn zoon die meemarcheerde in een parade: Kijk ze lopen allemaal uit de maat behalve mijn Jan.

Werkend bij Defensie komen we niet om kinderen heen. Kinderen die meegaan met hun ouders op een meerjarige plaatsing in het buitenland met alle consequenties vandien. Kinderen die men ontmoet in uitzendinggebieden, die men

graag wil helpen en waar men toch maar zo weinig voor kan doen. Kinderen die snaren in ons raken, waar we als volwassenen niet altijd goed mee om weten te gaan. Zoals een moeder eens zei: Kinderen zijn onze achilleshiel.

Een themanummer over kinderen: van de prijs van een nieuw leven, tot het kind van de rekening. Van ons eigen kind, tot het kind in onszelf. Vraag mensen bij Defensie naar wat belangrijk is in hun leven en veelal blijken dat hun kinderen te zijn. Vraag functionarissen wat zij indrukwekkend vonden tijdens hun uitzending en zij noemen vaak de kinderen in de oorlogsgebieden. Kinderen en Defensie: het leek ons goed om daar eens bij stil te staan.

de redactie

EXCUSES

In het themanummer over de Dood vertellen de ouders van Angela Maes over het dodelijke ongeluk van hun dochter. Vlak voor het ter perse gaan van deze Ego attendeerde de familie Maes ons erop dat door een fout onzerzijds de ongecorrigeerde versie van het interview geplaatst is, waardoor een enigszins onzuiver beeld is ontstaan. Wij betreuren deze vergissing ten zeerste.

de redactie

Op verzoek van de redactie van de EGO zal ik proberen middels een interview en eigen indrukken en ervaringen, een realistisch beeld te schetsen van de kwaliteit van leven voor kinderen en ouders, werkzaam bij defensie, die voor drie jaar op Curacao verblijven.

Als je het hebt over kinderen, dan kun je specifiek voor Curaçao globaal de volgende driedeling maken.

Groep 1: baby's, peuters en kleuters.

Groep 2: kinderen in de lagere school leeftijd (6 tot 12 jaar).

Groep 3: jongeren in de middelbare school leeftijd (12 tot 18 jaar).

Groep 1

Met baby's, kleuters en peuters is het hier als ouder en werkzaam bij de Marine, ik spreek hier ook uit eigen ervaring, een geweldige tijd.

Merkwaardig genoeg zijn er veel 'stellen' die hier in drie jaar tijd één of twee keer bevallen. Curaçao is een zeer vruchtbaar eiland als het gaat om het aantal babies dat geboren wordt, zowel bij de autochtone bevolking als binnen de Marine gemeenschap.

De kwaliteit van de kraamklinieken en de afdeling gynecologie van het SEHOS, is ruim voldoende te noemen.

Door de zesdaagse werkweek, van 07.00 uur tot 13.20 uur, is er vooral voor de werkende partner een ideale mogelijkheid om met de primaire opvoeder veel van de opvoeding te delen.

De aanwezigheid van veel baaien en strandjes, waar je dan 's middags nog tijd voor hebt, krijgt een stuk meerwaarde omdat de meeste kinderen hier eindeloos van kunnen genieten.

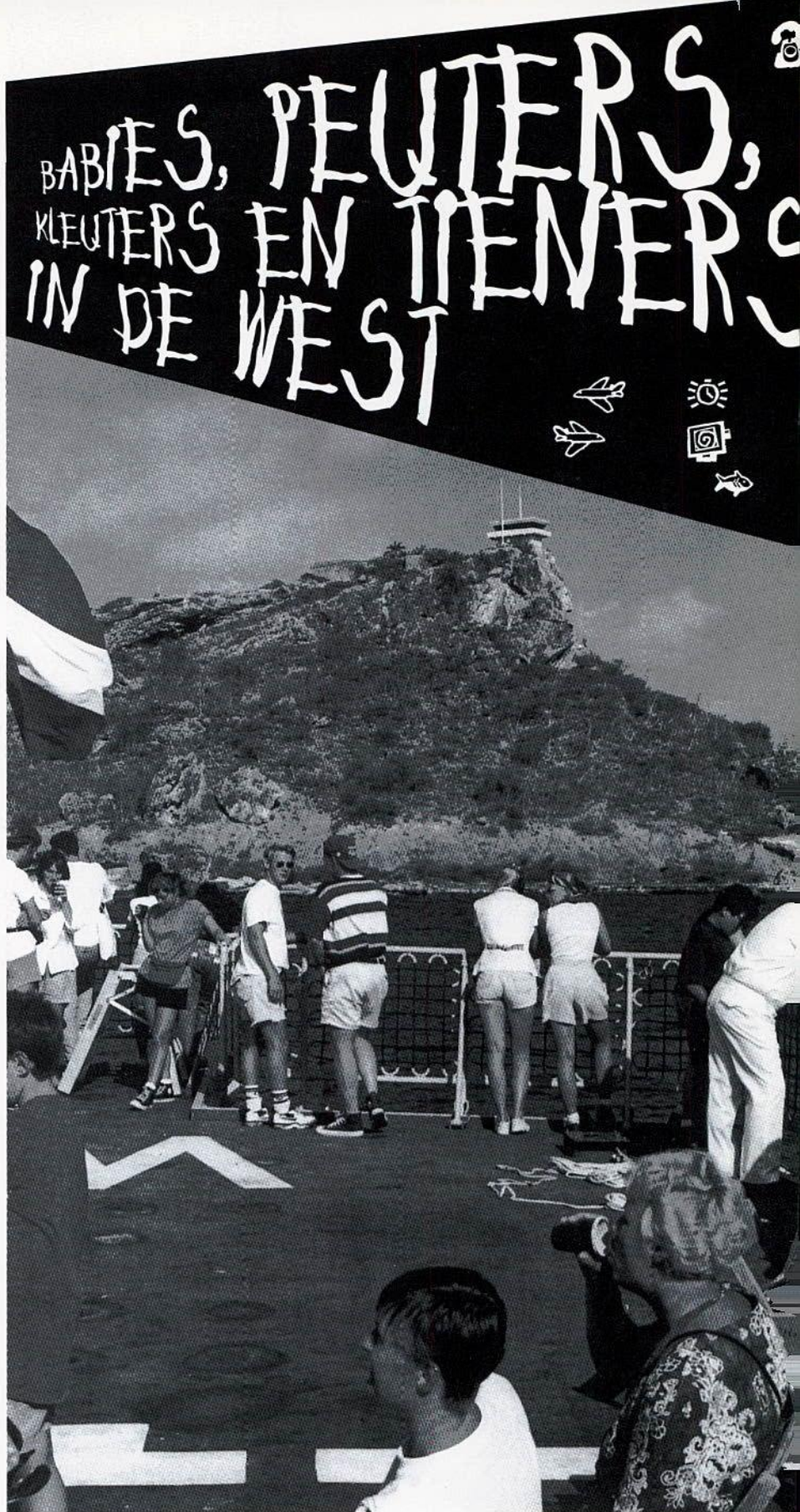
Ook praktisch gezien is een 'pampertje' en een shirtje voldoende kleding voor een kleintje. In Nederland blijf je eindeloos aan- en uitkleden heeft men mij verteld.....

Mocht je partner zich ook nuttig willen maken in het 'vrijwilligerswerk', dan is de aanwezigheid van de vele goede crèches, een ideale situatie. Er zijn hier veel lokale vrouwen die één of meerdere kinderen hebben en geen vaste partner, zij moeten zelf dus werken om in hun onderhoud te voorzien.

Een plek op een creche kost zo'n NAF 150,- per maand (nu zo'n f 170,-). Als je deze bedragen afzet tegen de f 19.000,- per jaar (f 1583,- per maand) in Nederland..... het woord 'waanzin' komt in mij op, maar ik begrijp wel meer dingen niet!

Groep 2

Kinderen in de leeftijd van de lagere school zijn voor de meerwaarde van de eindeloze zomer op dit eiland, vooral afhankelijk van de bereidheid van hun ouders om eindeloos voor taxichauffeur te spelen.

Veel ouders hebben dan ook een pool-systeem, met name in de 'Marine wijken', zodat je zelf niet elke middag heen en weer hoeft naar Brakkeput of Sea-aquarium. Voor deze leeftijdscategorie is het eiland dus een groot feest, op een enkele uitzondering na natuurlijk met heimwee of aanpassingsproblemen. De lagere scholen op dit eiland zijn een

Familie vaardag stationsschip

hoofdstuk apart. Er zijn er veel natuurlijk, de meeste zijn Katholiek, er is zelfs een Humanistische lagere school, maar 90% van de kinderen van het defensie personeel gaat naar de openbare Schreuderschool. Defensie heeft deze school min of meer geadopteerd. Er zijn

Baby's op Barbara Beach

Nederlandse leerkrachten en de voertaal is uiteraard Nederlands. Nu komt het regelmatig voor, dat ouders hun kinderen naar een lokale school laten gaan. De ervaringen hiermee zijn bijzonder divers te noemen. Er zijn gezinnen die prima ervaringen hebben met lokale lagere scholen ondanks de taal- en cultuurverschillen. Maar halverwege het schooljaar zie je ook wel eens wisselingen plaatsvinden tussen de Schreuderschool en lokale scholen. Als je je kind uit principe op een Christelijke school wilt hebben, dan kom je toch voor een aantal dilemma's te staan:

- de kwaliteit van het onderwijs op de lokale scholen, (daar wordt echt heel verschillend over gedacht en verschilt per school enorm).
- de instructietaal, die in principe Nederlands is maar vaak Papiamentu wordt.
- de lokatie, elke dag twee keer het halve eiland heen en weer rijden is geen pretje.
- de financiën, per kind betaal je f 6600,- per jaar waarvan je als ouder f 900,- zelf betaald en defensie de rest. De lokale scholen kosten zo'n f 450,- per kind per jaar.
- de sociale aspecten zoals contacten met andere ouders en kinderen. Deze ervaringen zijn met lokale scholen ook heel divers, het kan dus een prima alternatief zijn om buiten de defensie gemeenschap contacten te leggen.

Positieve en negatieve ervaringen met de lagere scholen op Curaçao staan op vallen denk ik met het verwachtingspatroon van de ouders en de normen die je voor je kinderen wilt hanteren.

Groep 3

Tieners in de leeftijd van de middelbare school zijn hier eigenlijk niet als groep te omschrijven. De ervaringen, zowel met de scholen als met het eiland lopen sterk uiteen. De meeste verhalen die mij tot nu toe bereikten waren meestal niet zo positief. Binnen de marine gemeenschap is

de teneur dan ook dat je met kinderen in de middelbare school leeftijd beter niet voor drie jaar naar de West kan gaan. De overwegingen gaan meestal over de kwaliteit van het onderwijs hier, de moeilijke integratie met Antilliaanse jongeren en in het verlengde daarvan weer een relatief grote heimwee problematiek. Gezien mijn geringe affiniteit met deze categorie jongeren heb ik een interview gehouden met iemand uit deze groep, namelijk Irene de Heer.

Irene

Irene is nu 19 jaar en was 16 jaar toen ze op dit eiland kwam zonder ouders, want die waren er al een jaar met haar zusje van 10 jaar. Irene heeft eerst de HAVO afgemaakt in Nederland en kwam daarna met veel tegenzin naar Curaçao. De HAVO op Curaçao, is qua geschiedenis en aardrijkskunde op het zuidelijk halfrond georiënteerd en Frans hadden ze hier niet, dacht Irene, maar dat bleek achteraf toch wel gedoceerd te worden. Daarnaast speelde het feit dat ze haar vrienden en vriendinnen moest verlaten ook een grote rol. Haar vader, werkzaam bij de marine, blijft hier voor vier jaar, vandaar dat Irene nu toch al bijna drie jaar hier woont en studeert en met erg veel plezier. Haar tegenzin bestond uit de negatieve pers en verhalen in Nederland over Curaçao, de grote afstand met Nederland en het feit dat het een klein eilandje is. Irene was al wel enkele weken hier met haar ouders en zus met vakantie geweest, 'dat was wel leuk, maar toen was ik hier met zo'n instelling van we gaan weer snel terug.'

Heimwee

De eerste maanden heeft Irene het hier dan ook erg moeilijk gehad, met name door heimwee. Haar vriend en vriendinnen in Nederland miste ze enorm. Moeilijk vond ze de afhankelijkheid van haar ouders t.a.v. vervoer. Eén keer heeft ze de fiets gepakt maar dat doet ze

nooit meer..... te warm, te vies (stof en uitlaatgassen) en te gevaarlijk want er zijn hier geen fietspaden en de automobilisten zijn niet gewend aan fietsers. Elke keer als ze na schooltijd iets wilde, moest ze haar vader of moeder vragen om te rijden en die hadden haar ook al heen en weer naar school gereden. Er rijden wel een flink aantal busjes op het eiland die een paar gulden per ritje zijn, maar dan moet je wel accepteren dat je regelmatig een half uur of langer in de brandende zon staat te wachten en vervolgens het halve eiland ziet zonder airco voordat je op je bestemming aankomt. Toch vind Irene de busjes wel te doen.

Vrije tijd

Alle scholen geven hier tot 13.00 uur les, dus elke middag ben je vrij. Voor de één is dat een middag thuis hangen voor de buis, voor Irene was het vaak 'leuke dingen doen', zoals met vriendinnen naar een baai gaan, zeilen bij het Marine Watersport Centrum 'Brakkeput', naar het Marinezwembad, sporten in de sporthal van de MBParera, etc. Je kwaliteit van leven op dit eiland hangt dus grotendeels af van de bereidheid van je ouders om je eindeloos heen en weer te rijden. Als je, vooral in de leeftijd van Irene niets onderneemt, nergens komt en geen mensen ontmoet, dan rol je dus ook niet van het ene in het andere avontuur. Met leeftijdgenoten heeft ze weinig contact gehad, er zijn er toch al niet zoveel, maar Irene heeft deze contacten ook niet nodig gehad. Haar moeder met name was meestal bereid om te rijden of ze ging poolen met andere moeders. Aan de 'cultuurverschillen' moest ze wel

Irene op 'Mambo' beach

even aan wennen, alles duurt hier langer en in winkels sta je lang in de rij en winkelen hier kent beperkingen, maar dat moet je wel accepteren, als je je daar aan blijft ergeren, redt je het hier uiteindelijk niet, volgens Irene.

Criminaliteit, die verkrachting laatst, is wel eng, maar iets lezen in de krant in Nederland over wat in Groningen is gebeurd terwijl je zelf in Utrecht woont, is

iets heel anders dan via via horen dat er in de wijk Jongbloed een kennis van iemand in huis is verkracht, dat brengt het wel heel erg dichtbij.

School

Er zijn hier drie middelbare scholen voor het VWO. Irene heeft gekozen voor het wat 'vrijere' Peter Stuyvesant College, wat haar goed is bevallen. Ze zat met vrij veel blanke medeleerlingen in de klas, maar haar beste vriendin werd een Antilliaanse medeleerlinge waardoor ze wat meer inzicht kreeg in de Antilliaanse cultuur.

Het was een erg leuke school, maar de informatie bij het uitvallen van uren, vooral in de ochtend was erg slecht, zodat ze nogal eens een aantal uren moest wachten in de bieb, want haar moeder was dan al weer met de auto naar huis.

Ondanks de raadgevingen in Nederland om niet naar een VWO op Curaçao te gaan, heeft Irene er geen spijt van. De boeken waren dezelfde als in Nederland en het diploma is gelijkwaardig aan het Nederlandse VWO. Alleen Geschiedenis wordt hier vanuit een andere invalshoek gegeven, het rijke westen als gegeven en uitgebreide informatie over het ontstaan en bestaan van ontwikkelingslanden.

Inmiddels studeert Irene Rechten aan de UNA (Universiteit van de Nederlandse Antillen). Ze zou in Leiden Rechten gaan studeren, of naar het KIM in Den Helder gaan (waarvoor ze wel werd goedgekeurd maar niet aangenomen), maar door de termverlenging van haar vader en omdat ze het hier prima naar

de zin heeft, besloot ze toch maar in Curaçao te gaan studeren.

Haar rijbewijs heeft ze nu ook gehaald en dat maakt haar onafhankelijkheid veel groter. Ze zit vaak in 'oppashuizen' waar ze ook de auto mag gebruiken en de auto's van haar ouders mag ze ook vaak meenemen.

Verwachtingen

In de avonduren wordt ze vaak gevraagd om op te passen bij gezinnen met kleine kinderen en nu doet ze naast haar studie allerlei baantjes. Kortom, Irene leidt een bijzonder actief leven hier en ziet het eigenlijk niet zo zitten om weer terug te gaan naar Nederland over een half jaar.

'Als je met te positieve verwachtingen naar Curaçao komt, dan kan het alleen maar tegenvallen want het gaat er hier in veel gevallen toch anders aan toe en je Nederlandse normen moet je hier flink bijstellen'.

Al de contacten met haar vriendinnen in Nederland zijn gestopt. Na een eerste half jaar van intensieve briefwisselingen, is daar niets meer van over..... 'we zijn uit elkaar gegroeid' volgens Irene. Haar hele 'sociale netwerk' woont op dit eiland, inclusief een leuke vriend met een leuke baan.....

In Nederland moet ze dus eigenlijk weer helemaal opnieuw beginnen, maar die drie jaar Curaçao had ze hierom niet willen missen. Ze wil wel weer voor langere tijd naar het buitenland en Curaçao, daar komt ze vast nog wel eens terug.

Marias van Dorp, raadsman

Iemand vroeg een poosje geleden aan mij: 'ben je nog wel een beetje een blij kind?'

Ik vond dat een heel opmerkelijke en confronterende vraag. Ik heb er lang over na moeten denken. Degene die het mij vroeg wachtte het antwoord niet af. Dat was zijn bedoeling ook helemaal niet. Hij heeft mij wel, zonder het te beseffen aan het denken gezet en sindsdien ben ik erop gaan letten of ik inderdaad het kind nog wel in mij heb.

Wat is een kind? Ik denk aan de kinderen die ik ken: Luuk, 5 jaar, lacht zich slap als ik speel dat ik heel hard moet niesen en vraagt telkens weer of ik het nog eens doe. Of Yusha, het driejarige uit China geadopteerde nichtje dat niks liever doet dan op mijn pumps door het huis sloffen en de dame uit te hangen. Of Anna van twaalf met wie ik al jaren correspondeer en die steeds vaker schrijft dat ze het zo druk heeft met school en de clubjes en bezoeken aan haar vader in de weekends en bezoeken aan de orthodontist en vriendinnen en muziekles enz. enz. Arme Anna denk ik wel eens. Wat moet jij al veel.

Of het kind dat mijn zoon is en nu geen kind meer maar toch altijd mijn kind zal blijven. Jasper, 27 jaar, een man, met een pak en een stropdas, een scheerapparaat en een auto van de zaak en een overvolle agenda. Maar ook met zoveel schik in zijn leven en werk en vriendschappen. Zo'n open

blik naar buiten gericht. En nog zo vol verwachting over wat het leven allemaal nog meer in petto heeft.

En dan zie ik de BBT-ers voor me. Jongens en meisjes die hun eindoefening ingaan of al gehaald hebben. Ik zie nog de kinderen in hen die ze ooit geweest moeten zijn. Vol overgave kijken ze uit naar hun taak in het leger. Daar komen ze binnengemarcheerd na hun eindoefening. In volledige gevechtsuitrusting, met zware bepakking na een beproeving van een week zware oefeningen. Ouders en geliefden staan trots in een haag bij de poort. En dan later in die sportzaal.... gewassen en in het mooie pak, strak in de houding. Wachtend op het uitreiken van de baret. Daar staan ze, de kinderen die soldaat zijn geworden. Trots op de overwinning op zichzelf.

Zoals ik ooit de vraag kreeg of ik nog wel een beetje een blij kind ben, zo zou ik ook aan die BBT-ers willen vragen of zij het kind in zichzelf zullen blijven koesteren. Ondanks de zware klussen die ze moeten doen, ondanks de barre tijden die ze tegemoet gaan. Ondanks de stress. Neem er soms gewoon de tijd voor.

Ikzelf ben op zoek gegaan naar het kind in mij en soms vind ik haar terug, blij met de kleine dingen van het leven: een prettig gesprek met iemand, een warme kruik in bed, samen met een vriendin piano spelen.

Anita Witten/ raadvrouw

? Vragen staat vrij

*Nooit wisten we het zo zeker:
in het eerste, het tweede,
het derde en het vierde levensjaar,
daar leggen we de basis van het menselijke leven.*

*Het kwetsbare leven dat zich moet durven bechten;
een veilig thuis, met liefdevolle aandacht,
met blijheid en geluk, om dit kind,
de rust, regelmaat en geborgenheid.*

*Het kwetsbare kind dat ervaart:
de tijd, voor mij,
de ouder heeft geduld, helpt en steunt,
al moet ik nog zoveel fouten maken.*

*Het kwetsbare kind dat ervaart:
de correctie, de grens of boosheid van de ouder:
en toch houdt men van mij, zonder voorwaarde,
men laat mij nooit vallen, ook al ben ik niet perfect.*

*Geven om elkaar,
zorg die niet in te kopen is.
Verbonden-zijn met elkaar,
op kleine schaal,
door dik en dun
kunnen rekenen op elkaar.*

*Misschien nog nooit zo bewust en zorgvuldig,
gekozen voor kinderen,
kinderen verzorgd, opgevoed.*

*Misschien nog nooit zo'n kloof ervaren tussen:
-het ideaal voor "thuis", te vangen in woorden als:
aandacht, geduld en tijd hebben,
het luisteren naar de innerlijke wereld,
liefdebol verzorgen en sturen.*

*-de realiteit van "buiten", te vangen in woorden als:
functioneel contact, druk, tempo, falen wordt gestraft,
materiaal belang, dorre zakelijkheid, efficiency,
nuttigheid en calculatie.*

*Misschien nog nooit zo'n druk op ouders
om in de opvoeding te blijven vertrouwen,
te koesteren en te koersen op dat ideaal voor "thuis".*

*Misschien nog nooit zo'n druk op de ouders
om de druk van "buiten" met zijn eisen en aspiraties,
met zijn streven naar perfectie en efficiency,
met de noodzaak om te presenteren en bij te blijven
de opvoeding niet te laten beheersen.*

*Voel jij die druk?
Wat vind jij belangrijk?
Hoe hou jij evenwicht?*

Steven

POLITIE

Het was een goede gedachte: meer lichaamsbeweging en dus haalde ik het, vijf jaar geleden op een verjaardag gekregen, rijwiel tevoorschijn. Ik had het ooit in dank aanvaard, maar nooit en nu - na de verdroogde banden door nieuwe vervangen te hebben - zou het in hoge mate tot de mij voorgeschreven lichaamsbeweging bijdragen. De eerste rit was naar de boekhandel in het centrum. Daar aangekomen plaatste ik het vervoermiddel met een professionele zwaai tegen de etalageruit en knipte het hoefijzerige slot dicht. Het boek waarvoor ik kwam, bleek niet aanwezig en wat ook niet meer aanwezig was, was mijn fiets. Gejat. Ik had het kunnen weten. Op de terugweg toch maar even langs het politiebureau. Er zat een niet onredelijk ogende ambtenaar bij de receptie. "Ze hebben mijn fiets" begon ik. "Loket drie", onderbrak hij mij. Bij loket drie was echter niemand te ontdekken. Wel was er een belletje dat defect bleek. "Volk" riep ik, maar niemand scheen mij op te merken. In de ruimte achter het loket ontwaarde ik wel een aantal dienders. Ze dronken koffie. Aan de muur hing, naast het portret van Hare Majesteit de slogan "wij zijn er voor U", een mededeling die je ook wel achter op die vrachtwagens ziet staan, die doende zijn jou het inhalen onmogelijk te maken. De dienders waren in druk gesprek

en ook de receptionist had zich bij hen gevoegd. "Moeten we niet iets doen?", vroegen ze elkaar. Ik begreep dat er een probleem was, dat mijn ontvreemde fiets verre oversteeg. "Ze zijn al bezig", deelde de receptionist mee. "Wie" vroeg ik. "De jongeren", was het antwoord. "De jeugd, ze hadden het gisteren al aangekondigd. Kunt U niet even poolshoogte nemen?" Verwachtingsvol keken mij enige tientallen paren diendersogen aan. "Gaan jullie zelf niet?" vroeg ik enigszins verbaasd. "Weet U wel wat ons daar te wachten staat?", was het antwoord. Ik gaf toe het niet te weten. Ze maakten een gebaar, zoals je dat tegenwoordig in bepaalde Algerijnse dorpen tegen komt. Inmiddels had zich een vijftigtal agenten in het bureau verzameld. De laatst gearriveerden zagen bleek om de neus en gebaarden dat er veel waren, veel jongeren, wel meer dan vijftig, begreep ik. "Ze hebben ook een huis in brand gestoken", rapporteerde een van een krijgshaftige snor voorziene smeris. "Zullen we de brandweer bellen?", waagde een agent in opleiding op te merken. Er viel een stilte. "Eerst maar

even de zaak in kaart brengen". Ze keken mij opnieuw zowel verwachtingsvol als ook een beetje dreigend aan. "Je kunt de dienstfiets nemen", werd mij nageroepen. Buiten gekomen fietste ik in de richting van de rookwolk. Een rad draaiende jongere hield mij tegen. "Komen ze nog?", vroeg hij ongeduldig. "Wij zijn al vier uur bezig en nog geen juut te zien". "Ze komen heus wel", beloofde ik en fietste terug. De brandweer, die mij tegemoet reed, kon ik niet ontwijken. Met een klap werd ik wakker. Ik had het gedroomd. Mijn fiets stond nog buiten tegen het tuinhek, meende ik me te herinneren. Maar ook dat had ik gedroomd. De fiets was daadwerkelijk weg. Toen ik het politiebureau betrad om de diefstal aan te geven, hoorde ik de receptionist tegen iemand zeggen: "loket drie". En in de ruimte ver daarachter, zag ik een aantal koffiedrinkende dienders. Ik heb het pand maar meteen verlaten. Tegen de muur stond een onbeheerde dienstfiets. Daarop ben ik naar huis gereden. Thuis gekomen heb ik toch maar gebeld: "U kunt zeker niet langs komen in verband met een gestolen fiets", vroeg ik. "Nee" was het antwoord, "wij hebben wel wat anders aan ons hoofd".

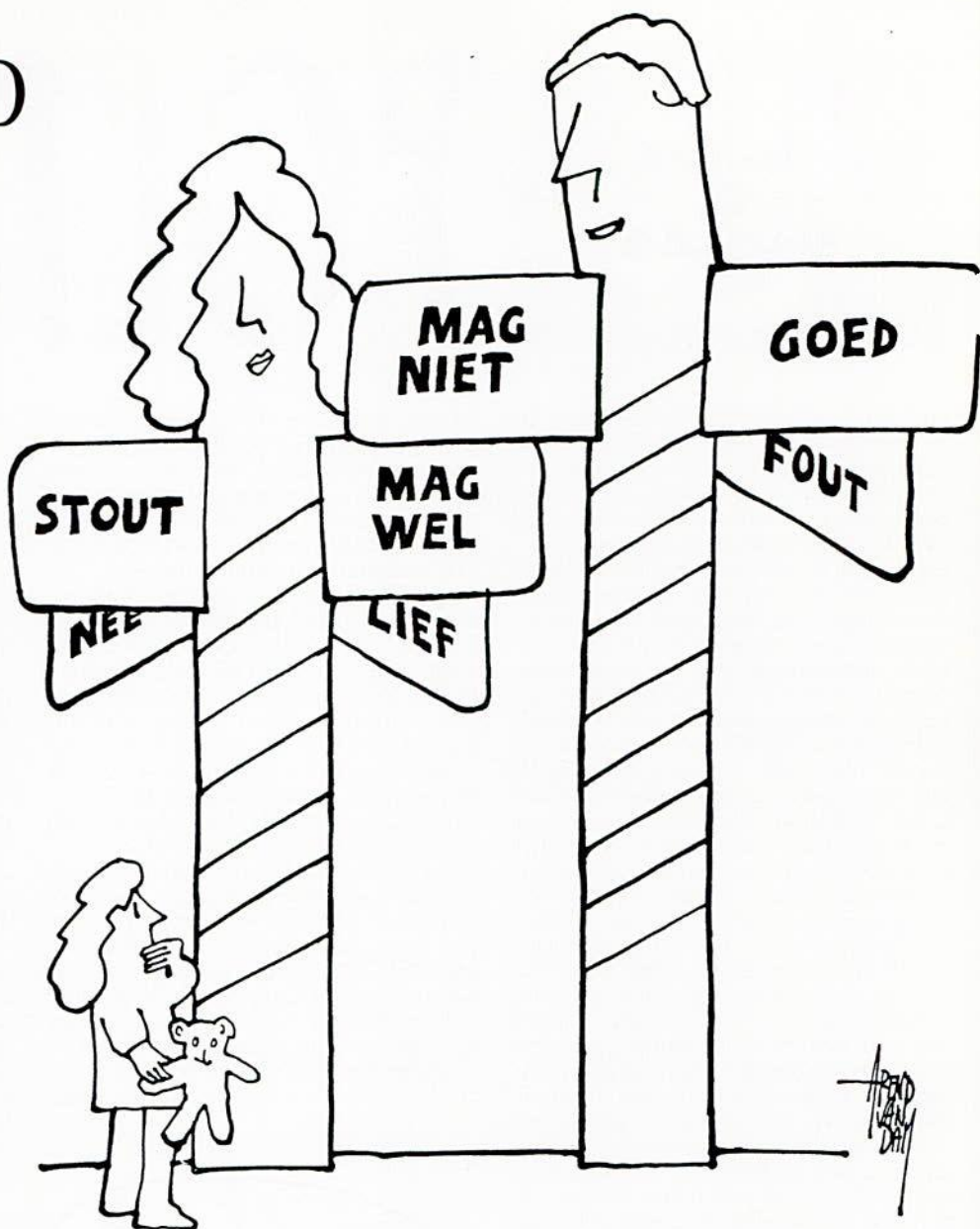
L. Wecke

BUITENLAND EN KINDEREN

Er zit een schijnbare tegenstelling in deze aanhef. Enerzijds het buitenland – vreemd, andere taal, andere gebruiken, weg van familie en vrienden en anderzijds kinderen – jong, aangewezen op hulp, onderwijs en opvoeding, kwetsbaar en afhankelijk van regelmaat en veiligheid. De tegenstelling is echter schijnbaar omdat naar mijn mening een plaatsing in het buitenland zowel kansen biedt als risico's inhoudt.

Zonder aanspraak te doen gelden op volledigheid wil ik proberen om de risico's voor en kansen van kinderen bij een buitenlandse plaatsing in kaart te brengen. Daarbij baseer ik mij op de ervaringen die ik in diverse Nederlandse gemeenschappen in Duitsland als raadsman opdeed.

Kansen worden risico's

Nu alweer geruime tijd geleden deden de ouders van een, inmiddels tot een grote prachtige jongeman uitgegroeide, jonge puber een beroep op mij. Ze maakten zich zorgen over hun 14-jarige zoon omdat deze regelmatig ernstig gedeprimeerd was, zich in zichzelf opsloot en soms vertelde absoluut geen zin meer in het leven te hebben. Omdat ik de jongen goed kende vanuit de vormingslessen die ik op school verzorgde en de zoon mij vertrouwde hoopten de ouders dat ik in gesprekken toegang zou krijgen tot zijn binnenwereld en mogelijkheden om de oplossing te vinden aan zou kunnen dragen.

De probleemstelling die zich in het contact aftekende was de volgende: de jongen werd op school behoorlijk gepest. Zijn zelfbeeld was daardoor zeer negatief en hij voelde zich temidden van zijn leeftijdsgenootjes onveilig. Hij ging dan ook niet graag naar school en hij presteerde duidelijk beneden zijn niveau. Hij had bovendien het gevoel nergens veilig te zijn omdat hij steeds met dezelfde kinderen te maken had in alle situaties: hobby, school, spelen, uitgaan en bood-

schappen doen. Het is duidelijk dat dit een uiterst moeilijke situatie is voor een intelligente, gevoelige jongen die op een leeftijd is dat juist de contacten met anderen in de groep zo veel betekenen. Dit voorbeeld kan dienen als uitgangspunt voor een analyse omdat hier een aantal kansen zich keerden in risico's.

Risico door kwetsbaarheid

In een opvoedingssituatie spelen drie partijen een rol, de opvoeding, de opvoeders en de situatie. De opvoeding in het voorbeeld is een kwetsbaar jong mens. In zijn algemeenheid kun je zeggen dat bij plaatsing in het buitenland de risico's toenemen naarmate de opvoeding kwetsbaarder is. Van kwetsbaarheid is in elk geval sprake wanneer een kind is aangewezen op speciale hulp die in het buitenland niet gegeven kan worden. Als een kind speciaal onderwijs of een speciale therapie nodig heeft vanwege een tekort in het gebied van het lichamelijke, de persoonlijkheid of de intelligentie dan is de kwetsbaarheid te groot. Kwetsbaarheid kan ook een gevolg zijn van minder duidelijke zaken. Sommige

kinderen zijn als gevolg van de leeftijd erg afhankelijk van de groep van leeftijdsgenoten, anderen reageren moeilijk op veranderingen en soms is er een ingrijpende gebeurtenis vooraf gegaan als bv. ziekte, sterven. In het vervolg zal overigens blijken dat de situatie in het buitenland een aantal kenmerken heeft die ook ten positieve kunnen werken. Een verstandige afweging eventueel in overleg met de school of de behandelaar is in situaties als deze gewenst. De positie van de ouders (waar in het gegeven voorbeeld niets mis mee was) laat ik in het kader van dit stuk buiten beschouwing.

Risico door kleinschaligheid

In de situatie is een aantal kenmerken van belang. Allereerst is daar de kleinschaligheid van de gemeenschap. Hier liggen zeker goede kansen voor kinderen. Een kleinere groep is overzichtelijker, problemen kunnen beter worden gesignaleerd en opgepakt. Er is een persoonlijker band in de gemeenschap en met sleutelfiguren daarin. De school kan bij een kleinere klassen meer zorg en

aandacht besteden aan de individuele leerling, de marechaussee, arts, maatschappelijk werker, buren en commandanten, zij allen kennen situatie en de bewoners en zijn daardoor bereikbaarder.

Daarnaast komen bedreigingen die zich in het grotere, stadse milieu in Nederland voordoen minder voor of zijn zichtbaarder waardoor beter kan worden ingegrepen. In feite is het een bescherm milieu. Het zal u niet verbazen dat hier ook risico's liggen. De jongen in het voorbeeld loop vast mede omdat de omgeving zo kleinschalig is. Tegenover de kans om problemen snel te onderkennen bestaat het risico van stigmatisering waardoor de veiligheid van een kleine bekende omgeving kan omslaan in de onveiligheid van een enge besloten omgeving waaruit ontsnappen moeilijk is. Ook bij terugkeer naar Nederland kan blijken dat de overgang van bescherm naar veel minder beschermd en van klein naar groot tot aanpassingsmoeilijkheden leidt. Anderzijds keert er wel een kind terug waarvan de horizon verruimd is, dat geleerd heeft met veranderingen om te gaan en dat mogelijk meer openheid voor de wereld heeft ontwikkeld. Ook hierbij speelt de persoon van het kind en de wijze waarop de opvoeders met de situatie zijn omgegaan een rol.

Kans door scholing

De leeftijd van de kinderen is eveneens van invloed. Jonge kinderen die zich nog veelal in en om het gezin bewegen lopen minder risico dan grotere waarvoor leeftijdsgroep, het verkennen van gedragswijzen en de ruimere omgeving een grote rol spelen. Als er een Nederlandse school is dan is er voor jongere kinderen goed onderwijsaanbod maar bedenk dat met het afnemen van de omvang van de gemeenschap de onderwijsmogelijkheden voor kinderen na de lagere school afnemen. Soms valt dat goed op te lossen door een kind naar een niet-Nederlandse school te laten gaan maar dat stelt eisen aan het kind, zeker aan het vermogen de taal te leren beheersen. De mate van vreemdsheid van een taal kan van invloed zijn op de mogelijkheden om lokaal aan onderwijs of verenigingsleven deel te nemen. Op Kreta bezocht ik ooit een gezin waarvan de moeder met behulp van leerpakketten en ondersteuning van het Nederlandse Onderwijscentrum Buitenland zelf onderricht verzorgde. Bewonderenswaardig, maar het stelt hoge eisen aan de structuur van het gezin. Soms besluiten ouders om kinderen voor het volgen van onderwijs in Nederland onder te brengen. Helaas heb ik een aantal malen moeten zien dat dit geen goede oplossing was. Het kind ontwikkelt soms een verwijt van binnen of de begeleiding krijgt niet de vorm die de ouders verwachten. Terwijl aan de ene kant de ontwikkelingsmogelijkheden van een kind in kleinere groepen beter kan zijn mag aan de andere kant van een zeer kleine groep verwacht worden dat hier gemakkelijk een te smalle basis bestaat

voor het ontwikkelen van de vaardigheden die kinderen nodig hebben om zich in de veelheid van latere situaties te redden.

Veiligheid centraal

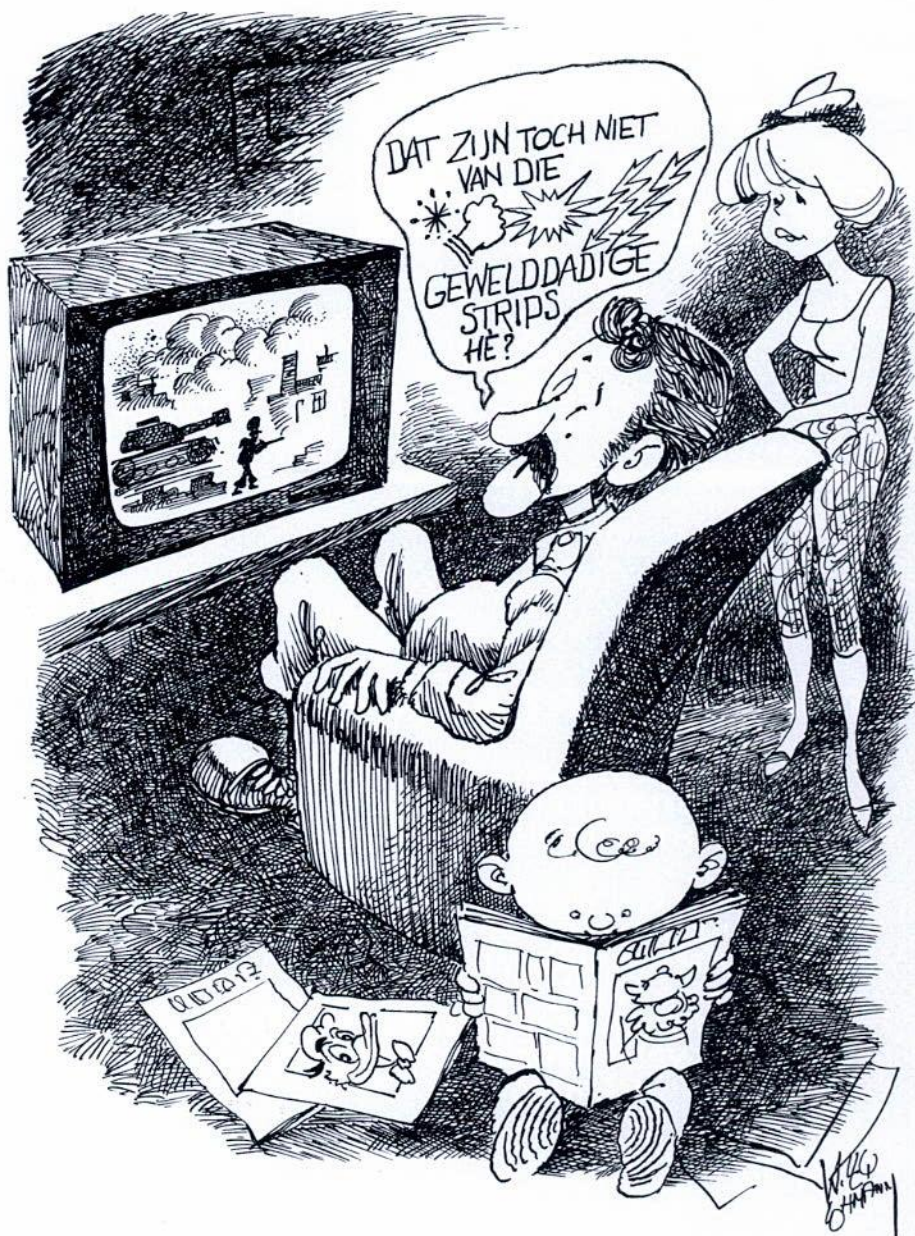
Als laatste wil ik ingaan op het sterk vlottende karakter van sommige gemeenschappen in het buitenland. Hoewel de veranderingen als verhuizen en opnieuw aangaan van sociale contacten zeker ook een positieve bijdrage kan leveren moet er in de beschreven situaties gewaakt worden voor overdaad. Kinderen kunnen erg verdrietig zijn onder het verlies van een vriendje, waarbij met name jonge kinderen moeilijk kunnen begrijpen waarom de ander er niet meer kan zijn, terwijl zij bovendien vaak het minst in staat zijn om op één of andere manier contact te onderhouden. Met name kinderen van functionarissen die zelf langdurig in het buitenland geplaatst blijven zullen in een periode van vele jaren veel anderen zien komen en

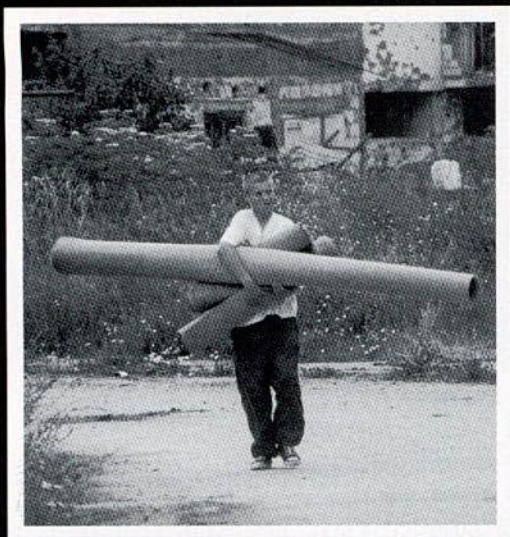
gaan. Niets van dit alles is onoverkomelijk vooropgesteld dat de veiligheid van kinderen in een goed opvoedingsklimaat centraal staat en er door ouders en leerkrachten ruimte wordt gemaakt voor de beleving en het verhaal van het kind.

Goede ontwikkelingsmogelijkheden

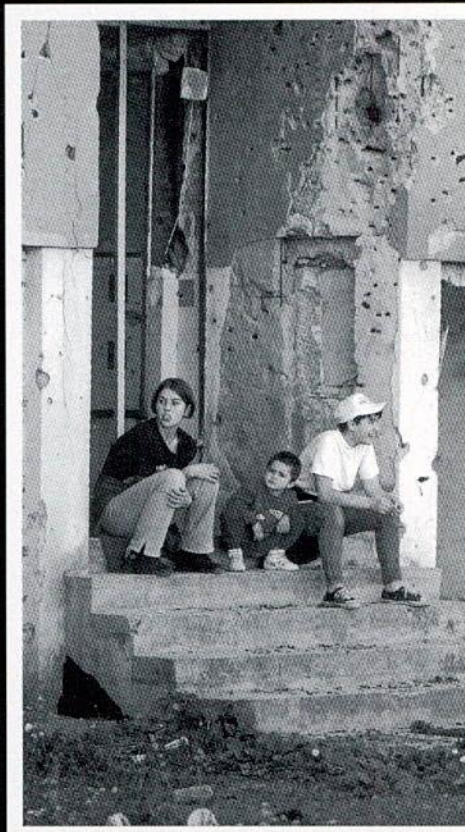
Een plaatsing in het buitenland biedt kansen aan de kinderen maar houdt ook de mogelijkheid van risico's in. Er moet een afweging gemaakt worden tussen de situatie die in het buitenland wordt aangetroffen, waarbij de mate van vreemdsheid en de voorzieningen zeker een rol spelen, en het incasservermogen van het gezin en het kind, dat zeker niet te kwetsbaar mag zijn. Mijn ervaring is dan dat er voor gezonde, niet te kwetsbare, kinderen uit een stabiel gezin goede ontwikkelingsmogelijkheden liggen.

Jan Nauts, raadsman

AUWA,
SANSKRIET
VOOR
LEVEN,
GEBORTEKREET
PIJN,
BEWUSTZIJN,

AU
AUWA
OJEE
OWEE

EN OOK
OH!

TOCH TEKORT AAN VREES

WAT DOET EEN OUDE VROUW IN DE OORLOG?
ZIJ VREEST NIET VOOR ZICHAZELF
SLECHTS VOOR HAAR ZOONS

WAT DOET EEN VADER IN DE OORLOG?
HIJ VREEST NIET VOOR ZICHAZELF
SLECHTS VOOR ZIJN KIND

WAT DOET EEN KIND IN DE OORLOG?
HET VREEST VOOR ZICHAZELF
EN DE VADER

WAT DOET EEN ZOON IN DE OORLOG
EN WAT DE VADER:

WAAROM VREZEN VADERS DE OORLOG NIET MEER?

DE PRIJS VAN EEN NIEUW LEVEN

Een ton per nieuw leven, dat is een stel ouders vanaf de geboorte tot het achttiende levensjaar van de telg. Ouders met een gemiddeld Nederlands gezin met 1,57 kind hadden voor hetzelfde geld in een knappe Italiaanse sportwagen rondjes kunnen rijden om het tweede huisje in Frankrijk. Maar de glimlach van een kind maakt alles goed, zo zong Willy Alberti lang geleden. Bijna 200.000 nieuwgeborenen per jaar tonen aan dat veel ouders hem geloven. Voordat zij de glimlachende erfgenaam kunnen aanschouwen, is het grote spenderen echter al lang begonnen. De zwangerschap kost zo'n anderhalf tot drieduizend gulden. Daarop kan met weinig inspanning worden bespaard. De uiteindelijke kost van een zwangerschap zijn omgekeerd evenredig aan de handigheid van de vader en moeder des huizes. De tweedehands markt van babymeubeltjes die slechts een likje verf nodig hebben, groeit. Het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (NIBUD) in Utrecht vergeleek twee aanstaande ouderparen. Het ene lette scherp op de uitgaven tijdens de zwangerschap en gaf 1.470 gulden uit. Een stel met vier linker handen en bovendien navolger van de laatste trends in babyland was ruim het dubbele kwijt: 3.720 gulden. Het tijdschrift Ouders van Nu maakt in 1997 met zeven stellen een soortgelijke optelsom. De kosten van een eerste zwangerschap varieerden van circa 1.200 gulden tot ruim 13.000 gulden. Dat laatste betrof een paar dat na de bevalling deels thuis ging werken en voor de toekomstige werkkamer een dakkapel liet aanbrengen. Kosten speciaal gemaakt wegens de komst van het kind vaak sneller op dan verwacht. Soms wordt een magnetron voor babyvoeding of een wasdroger aangeschaft. Crèmes tegen spataderen of vermoeide benen kosten zo'n 20 gulden per flacon. Een aanstaande moeder met een beroep waarin representatieve kleding is vereist, koopt positiekleding met prijzen die kunnen oplopen tot honderden guldens. Kleinere uitgave zijn geboortekaartjes (circa 250 gulden voor drukken en versturen van vijftig stuks) en extra voeding voor de aanstaande moeder (1,50 gulden per dag). Impulsaankopen zijn echter de meest kostbare. Elke teddybeer lijkt voor het toekomstige kind gemaakt, alsmede talloze kleertjes die uiteindelijk lang niet allemaal worden gedragen. Gok wat baby's garderobe en knuffeluitzet betreft liever op de gulheid

van de kraamvisite. Via het T-biljet of het aangiftebiljet van de inkomstenbelasting zijn met een hoog drempelbedrag buitengewone lasten zoals kosten van een specialist, of maaltijden voor een interne kraamhulp aftrekbaar. Via belastingtelefoon (0800-0543) kunnen aanstaande ouders hun specifieke situatie voorleggen aan een adviseur. Kosten van zwangerschapsgymnastiek zijn beperkt als de moeder in spé bijtijds lid wordt van een organisatie voor

Thuiszorg. Daar zijn benodigdheden en cursussen tijdens en vlak na de zwangerschap voordelig of gratis. Lidmaatschap kost rond 50 gulden per jaar. Na drie maanden consultatiebureau gratis. Daarvoor kost gebruikmaking van faciliteiten ruim 80 gulden extra. Niet lid zijn en toch iets nodig hebben levert een nota van 137,50 gulden op. Er zijn medische handelingen die niet automatisch worden vergoed door de verzekeraar. Een tweede echo zonder medische indicatie ('pret-echo') kost minimaal 150 gulden. Een huisarts bij de bevalling zonder dat daar een medische reden voor is, moet zelf worden betaald, evenals in het ziekenhuis zonder medische noodzaak. Aanstaande ouders die een spaarrekening willen openen voor bijvoorbeeld de studie van hun advocaat of dokter in spé, kunnen dat doen op eigen naam of op die van het kind. Het laatste levert belastingvoordeel op, het kind heeft een rentevrijstelling van 500 gulden, maar betekent dat zoon- of dochterlief het geld vanaf het achttiende jaar naar hartelief en eigen goeddunken kan besteden. De glimlach van een kind doet je beseffen dat je leeft, zong Alberti. Hetzelfde geldt volgens sommige voor de bubbels in jacuzzi in het buitenhuisje of de ronkende tweehonderd kilometer per uur van het Italiaanse verhuik. Wie zich echter gedegen voorbereidt op de komst van een kind kan mét gezin én (kleinere) Italiaanse auto alsnog mooie zomers in Frankrijk beleven. Al is het in een caravan.

Mogelijke uitgaven tijdens de zwangerschap zonder te letten op besparing:

(in guldens)

Inrichting en opknappen kinderkamer	1.900
Kledinguitzet	345
Verzorgingsartikelen	275
Box, combi-wagen, kinderstoel en autozitje	1.200
Hoge toegangsbijdrage	
Thuiszorg	138
Particuliere cursus zwangerschapsyoga	200
Geboortekaartjes en boeken over zwangerschap	320
Extra voeding aanstaande moeder	400
Pretecho	150
	+
Totaal	4.928

Geldwijzer Kinderen tot 12 jaar verschijnt eind januari. Te bestellen door overmaking van f.16,- op postbankrekening 368700 t.n.v. het Nibud, Utrecht, o.v.v. bestelnr. C17 (A.K.)

JOE COCKER (53)

ZIT NOG VOL ENERGIE

Nee, een uitgesproken hekel aan telefonische vraaggesprekken heeft zanger Joe Cocker (53) niet. Maar liever kijkt hij een interviewer recht in de ogen. "Het geven van interviews is een belangrijk onderdeel van mijn werk. En ik hou ervan mijn werk grondig te doen".

Helaas, het drukke tourschema van Cocker biedt geen ruimte voor uitgebreide interviewsessies. Vanuit een hotel in Keulen worden de journalisten daarom één voor één telefonisch te woord gestaan. "We zijn voortdurend op pad. Morgen spelen we in Gronau, daarna moeten we naar het zuiden van Duitsland. Aan het einde van de tour hebben we zeventig optredens gedaan, tv-optredens en radioshow's niet meegerekend".

De vijftiger heeft er kennelijk nog steeds de energie voor. Dit jaar, 1998 dus, is het exact dertig jaar geleden dat hij doorbrak met de single 'With a little help from my friends', een intrigerende cover van het bekende meesterwerk van John Lennon en Paul McCartney. Daarna volgden vele andere hoogtepunten: het openen van het legendarische popfestival Woodstock (in 1969 én 1994), het winnen van een Grammy Award voor een duet met Jennifer Warnes ('Up where we belong', de themasong van de film 'An officer and a gentleman'), verschillende gouden platen en succesvolle tournees.

Kort geleden verscheen Cockers nieuwste album, *Across from midnight*. Een gevarieerde plaat, waarop bekende covers als 'Could you be loved' (Bob Marley & The Wailers) en 'Loving you tonight' (Squeeze) worden afgewisseld met nieuwe tracks van collega's als Eros Ramazzotti, Graham Lyle en Tony Joe White. *Tony is één van de weinige mensen in de muziekbusiness die ik reken tot mijn vriendenkring*, zegt Cocker.

Eros Ramazzotti schreef het liedje 'That's all I need to know', één van Cockers favoriete songs op het nieuwe album. *Mijn absolute favoriet is 'N'oubliez jamais', een heel klein liedje met een Franstalig refrein. Ik kan het niet precies verklaren, maar er zit een magische 'hook' in dat nummer. Heel apart.*

Stijlen

Door de jaren heen heeft Joe Cocker allerlei muziekstijlen uitgeprobeerd. De in Sheffield (Engeland) geboren zanger heeft de reputatie één van de beste blanke rhythm & blues-artiesten te zijn, maar op zijn platen zijn onmiskenbaar ook soul-, pop- en rockinvloeden aanwezig. *Sommige fans zouden liever zien dat ik me aan één stijl vasthoud*, zegt Cocker. *Maar voor mezelf houd ik het liever spannend. Ik zou het verschrikkelijk vinden om op tournee te gaan zonder nieuw materiaal. Al spelen we maar vier of vijf nieuwe songs, het is toch de*

belangrijkste reden om weer op een podium te klimmen.

Anders dan bijvoorbeeld David Bowie heeft Joe Cocker geen problemen met het spelen van oude hits. *Ik ben in de eerste plaats een entertainer. Het publiek associeert mij met bepaalde nummers, dus die behoor je gewoon te spelen. Maar, zoals ik zeg, een show moet ook nieuwe elementen bevatten. Je kunt niet op je lauweren gaan rusten en twee uur lang een standaard-optreden afdraaien.*

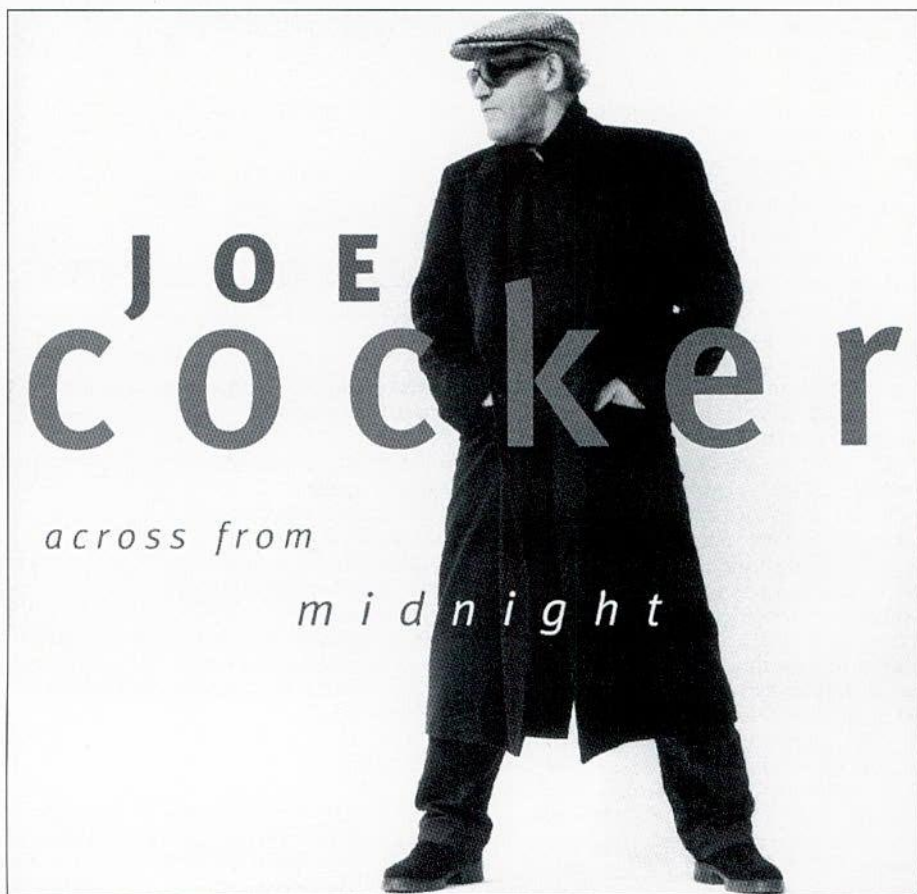
Cocker probeert, zo zegt hij, altijd recht uit het hart te zingen. Zijn rauwe, uit duizenden te herkennen stemgeluid is

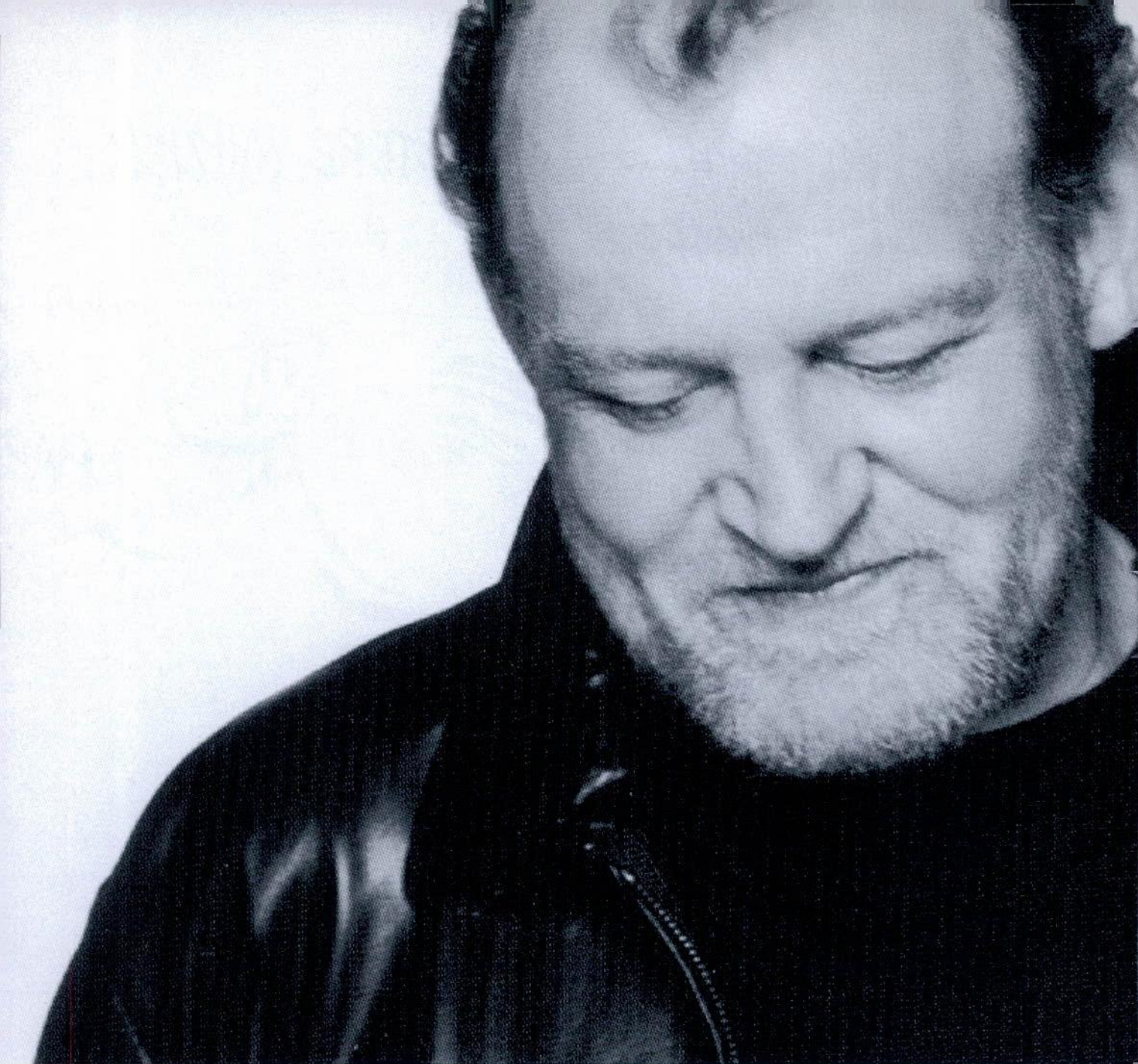
daarbij het belangrijkste handelsmerk geworden. Samen natuurlijk met z'n opvallende bühnepresentatie: de wat ongecontroleerde podiumgang gaat nog altijd gepaard met licht spastische arm- en handbewegingen. *Dat is geen maniertje, maar een uiting van concentratie*, aldus Cocker.

Zijn manier van zingen vertoont zoals bekend veel overeenkomsten met die van Ray Charles. *Ik baseer mijn hele zingen op Ray*, zegt Cocker. *Hij is en blijft mijn grootste inspiratiebron.*

Spice Girls

Hoewel de vijftiger zegt open te staan voor uiteenlopende muziekstijlen, heeft hij 'een afkeer van elektronische muziek'. *Ik heb er moeite mee dat veel muziek tegenwoordig door computers wordt gemaakt. Maar misschien stel ik in de toekomst mijn mening wel bij. Een fenomeen als de Spice Girls kan ik niet helemaal bevatten. Ik zag ze laatst op de televisie, in Jay Leno's 'Tonight Show'. Daar moest ik wel om lachen. Natuurlijk, het zijn mooie meiden om te*

zien, maar er zit dus helemaal niets bij. Ook de 'Britpop' van groepen als Oasis kan Joe Cocker niet bekoren. Ze worden door sommige critici vergeleken met The Beatles, maar die vergelijking gaat absoluut niet op. Mensen van 23 vinden Oasis misschien vernieuwend. Als je, zoals ik, wat langer meeloopt, dan weet je echter dat deze groep echt geen fenomeen is. The Beatles waren veel getalenterder.

Echt druk kan Cocker zich er niet om maken. Hij heeft voldoende aan zijn eigen werkzaamheden; de huidige tournee is de grootste die hij ooit maakte. Recentelijk werd opgetreden in Polen, Rusland en Tsjechië. En alleen al in Duitsland stonden meer dan veertig concerten gepland. Het lijkt wel of ze daar nooit genoeg van me krijgen, zegt de zanger. Nergens ter wereld verkoop ik zoveel platen als in Duitsland, ook niet in mijn geboorteland Engeland. Waar dat aan ligt? Ik weet het niet. Het is één

van die ongrijpbare dingen. Ik kijk er nog altijd van op.

Van zijn album 'Have a little faith' (1994) werden wereldwijd ongeveer twee miljoen exemplaren afgezet, waarvan 600.000 in Duitsland. De opvolger 'Organic' vloog bij onze oosterburen in een oplage van ruim één miljoen de winkels uit. Dat zijn heel abstracte aantallen, ook als je 53 bent, zegt Cocker. Net zo vreemd blijft het om prijzen en awards in ontvangst te nemen. Dat overkomt me vooral in Duitsland en Frankrijk. Ook hierin blijft Engeland achter.

Nederland

Met Nederland heeft de Brit geen aparte band. Echte hits scoorde hij hier zelden, al werden zijn optredens wel stevast goed verkocht. In december speelden de Brit en zijn begeleidingsband in Groningen, Den Haag en Eindhoven. Het grote verschil tussen Nederland en

Duitsland is natuurlijk de omvang. Met drie optredens bestrijk je vrijwel het hele land.

De zanger staat er zelden bij stil hoe lang dit hectische bestaan nog is vol te houden. Lichamelijk en geestelijk voelt Cocker zich nog altijd kerngezond. Als ik de zaal in kijk, zie ik daar soms mensen van 15, 16 jaar. Dan denk ik: ik heb nog steeds de toekomst. Waarschijnlijk hebben die kinderen mijn muziek leren kennen van hun ouders. Als je daarover nadenkt, is het toch heel bijzonder.

Cockers blik richt zich nu eerst op het jaar 2000. Wat daarna komt, ik heb werkelijk geen idee. Het jaar 2000 blijft omgeven met een waas van mysterie. Het kan alle kanten op. Voor mezelf geldt dat ik wel muziek zal blijven maken. Maar ook dat blijft een onzeker bestaan. Voor hetzelfde geld maak ik straks een plaat die niemand mooi vindt. Zo simpel is het: the bubble might burst one day.

Martin Groenewold

...IN MIJN TIJD
HADDEN WE MEER
IDEALEN...

..BETERE MUZIEK..

..EN !
SLO!
HAR

LE
EEL
...!

TBM

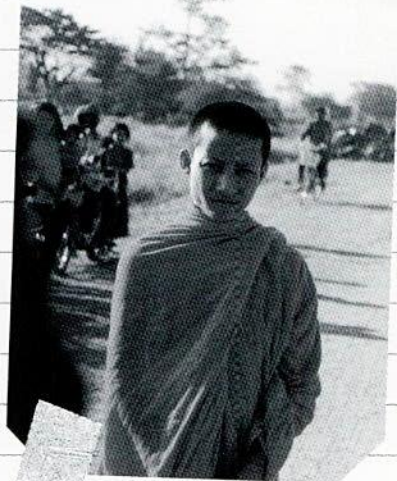
Kinderen in Cambodja

Op 5 januari 1993 stonden ze voor de poort in Phum Nmmith. Een monnik met zeker zestig kinderen. Hij wilde dat wij (UNTAC) ook in zijn dorp een school zouden bouwen. Met een schoolbord en krijtjes kan hij voorlopig ook al wel uit de voeten. Maar waar haal je hier in de middle of nowhere een

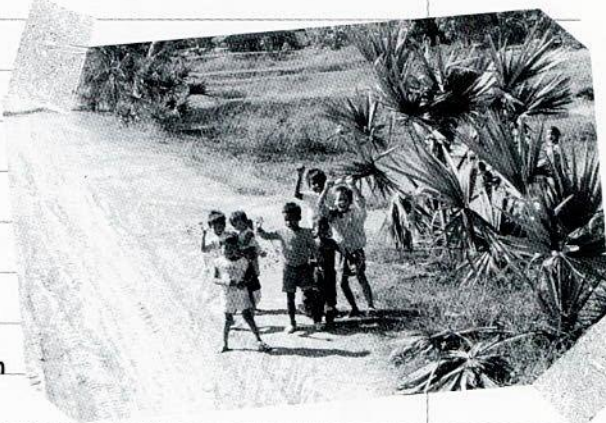
schoolbord? Wij, de softies van het kamp, zorgden voor water voor de kinderen. Adviseerden de monnik een dag later terug te komen omdat er dan een 'very important person', de IGK, op bezoek zou zijn. En ja hoor, ze waren er weer. De groep was inmiddels uitgegroeid tot zo'n tachtig kinderen. Een schoolbord hadden we niet. Wel schriften en potloden. En de belofte dat er in Nederland geld aangevraagd zou worden voor een schooltje in hun dorp. Ook daarmee waren ze blij.

Wij verwachtten er niet zoveel van, want geld uit potjes in Nederland loopt voor ons gevoel over honderden schijven. Dus dat zal wel afkomen als wij al lang en breed weer thuis zijn.

Zo leerden we ze in december '92 kennen de kinderen in Cambodja. Enthousiast zwaaiend naar iedere UNTAC-auto.

Als ze de kans kregen vliegensvlug op de LARO-klimmend om de overvloedige flessen water in te pikken. Soms met veel theater smekend om wat riels, de lokale munt. Van onze voorgangers hadden ze geleerd de neus van Pinokkio naar ons te trekken. De kleine vingertjes naar het neusje en

zes uur:

een klein kindje op een veel te grote legerstretcher in een airco-tent de moeder ernaast in een hurkzit een stoel wil ze niet ze laat haar kindje geen seconde uit het oog de medische apparatuur tikt in een egaal geluid ik mag er even bij, aai het kindje en vraag de dokter wat de verwachtingen zijn. Afwachten, afwachten, de crisis moet nog komen.

twaalf uur:

het FDS binnenlopend hoor ik het alarm beide ziekenpa's springen uit hun bed de dokter wordt gepord met man en macht proberen ze dit leventje te redden met weezin geven ze op ongeloof, woede... deze crisis was niet te bezweren

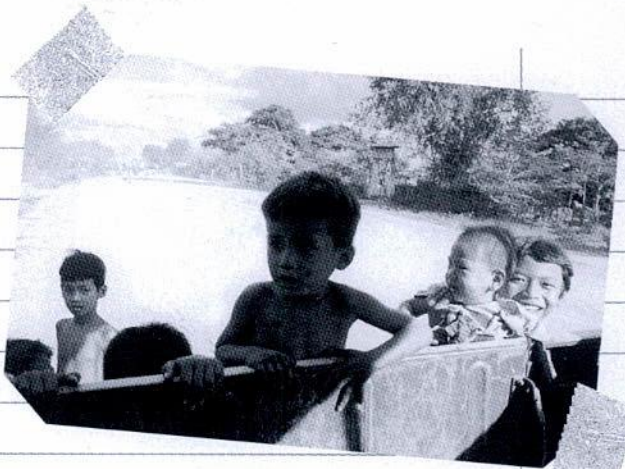
in de nacht:

rouwen vijf mensen om het nutteloze het verlies van een prachtig kindje, een kindje dat moest sterven in een land waar miljoenen mijnen liggen maar een fatsoenlijk vaccinatieprogramma ontbreekt

met een wijs gebaar naar voren bewegend en ondertussen roepend piewie, piewie.

Een paar maanden later als de spanningen in het gebied op lopen, maken ze boze gebaren en roepen in koor: Kill UNTAC, kill...

Het is voor ons verwarrend, maar hoe moet dat in die kleine koppies zijn?

Ze zijn pas aangekomen uit een vluchtelingenkamp in Thailand, deze twee. Samen met hun ouders,

een nog kleiner broertje en een baby bewonen ze een flonder op vier palen. Blauw UN-zeil zorgt voor wat beschutting. Hun onderkomen staat buiten het dorp. Door andere kinderen worden ze genegeerd. Als eersten staan ze bij de vuilverbranding om voor hen nog bruikbare spullen te zoeken. Wij sluiten zwijgend een verbond. Iedere dag komen ze aan de poort en krijgen een fles vers water. Soms een speeltje waarmee ze uren zoet zijn op de heli-site.

Hij wil er wel even voor gaan staan. 'You sent me picture, yes?' Vijftien is hij en lust ook wel een cola and some food. Nee, hij is geen soldaat. Hij studeerde engels in het kamp. Wilde naar Europa, maar moet nu terug naar de geboorteplaats van zijn ouders. Zijn vader was professor aan de universiteit in Phnom Penh. Beide ouders zijn vermoord door NUMBER ONE. Zijn oma is met hem naar Thailand gevlucht en na de verkiezingen gaat hij naar Phnom Penh, naar de universiteit. Nu smokkelt hij met vrienden goederen vanuit Thailand naar Cambodja. Als wij iets nodig hebben? Hij kan er voor zorgen. 'Don't forget sent me picture!'

PLOP

Ik hoorde alleen maar plop, gewoon plop en toen gekrijs alleen maar plop en dan zo'n ravage Het is hier ook levensgevaarlijk al die overbeladen brommers, wat doen ze hier ook alleen maar plop Er is een kind dood zeggen ze, een kind, godverdomme ik heb een kind kapotgereden

wat een kloten land, wat een kloten wereld.

Ze willen vijftig dollar
Vijftig dollar voor een kind
Ik word gek, ik word echt gek!
vijftig dollar omdat je kind dood is.
Als ze mijn kind doodrijden,
ik zou ze vermoorden
maar zij willen
VIJFTIG DOLLAR,
VIJFTIG DOLLAR
voor een kind
dat ik heb doodgereden.

Wie neemt er nu zo een kind mee, zo ga je toch niet op pad ze weten toch dat hier allemaal grote voertuigen zijn dat het levensgevaarlijk is. O, mijn god, ik heb een kind doodgereden en zij hebben het over geld wat zijn dit toch voor mensen waar ben ik toch in terecht gekomen. Ik hoorde echt alleen maar

PLOP.

Een doorsnee zaterdagavond in maart '93. We zoeken ons een plaatsje op de oever van de Mekong. Naast ons installeert zich een moeder met vijf kinderen. Kinderen met schone kleren en schoenen aan. Een schril contrast met de familie aan de andere kant van ons. Het past niet in het beeld dat wij tot nu van kinderen in Cambodja hebben. We worden nieuwsgierig en beginnen een gesprek. Het oudste meisje spreekt een

mondje vol frans en tolkt. Ze komen hier iedere zaterdagavond. Wachten op papa, die diplomaat is. Ze zijn een paar maanden geleden teruggekeerd in Phnom Penh. De vader werkte jaren in het buitenland. Ze wonen nu in het huis waar de vader is opgegroeid. En ze verhuren kamers aan mensen van UNTAC. Als de verkiezingen zijn geweest gaan die weg en krijgen ze allemaal een eigen kamer met een bad. Dat is een heerlijk vooruitzicht. Phom Penh is de mooiste stad van de hele wereld.

Ze mogen even uit de bus die ze naar een transitkamp zal brengen. De moeder vraagt of wij niet kunnen zorgen dat ze

met haar kinderen naar Nederland kan. Niet? Of we de kinderen dan mee willen nemen. Alles is beter dan teruggaan naar Cambodja. Zij moeten in de toekomst naar een gebied waar de Rode Khmer nog steeds de scepter zwaait. Er is niets veranderd en het is alle-maal politiek en alles draait om geld. Denken wij nu echt dat haar kinderen een toekomst hebben in het Cambodja van morgen? Ze lacht en

vindt ons onnozel en goedgelovig. Misschien kunnen we dan voor haar bidden, misschien helpt dat...

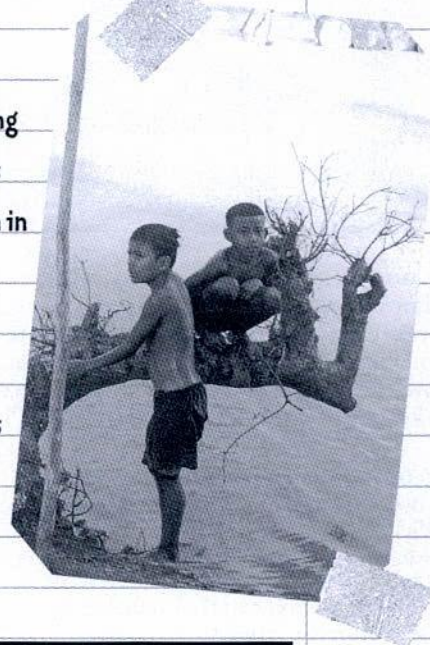
Tijdens een patrouille op de markt in Poi Pet zien we talloze kinderen op zoek naar bruikbaar afval. En bij toeval zijn we getuige van een discussie over een plastic zak. De oplossing om zijn kostbaar bezit niet te verliezen is er bovenop gaan zitten. Hoe het is afgelopen? Toen we tien minuten later nog eens langs kwamen was de situatie niet gewijzigd.

Tijdens de wacht even praten met kinderen. Een gezellige onderbreking van soms een saaie bezigheid. Verderop in de term hadden verschillende onder ons een soort van pleegkind. Kleding en speelgoed (opgestuurd uit Nederland) werd vastgehouden tot het favoriete kind aan de poort of op het kamp kwam. De vader van deze kinderen lag in het FDS (hospitaal) omdat hij op een mijn was gelopen. Iedere dag kwamen ze op bezoek en werden door ons verwend. Toen er voor de vader niets meer gedaan kon worden en hij terug naar huis ging, was er niet alleen een lege stretcher. Wij misten de kinderen die in de voorliggende maanden een deel van ons leven waren geworden.

Op 1 januari 1993 was een sight-seeing nog mogelijk. Met een paar BV's vol mensen gingen we naar een in aanbouw zijnde brug die het Rode Khmer-gebied moest ontsluiten. Vol verbazing aanschouwden deze jongens hoe de BV's te water gingen en bleven drijven.

Door een observer wordt hij in het hospitaal gedropt. Hij is veertien jaar en de zoon van een luitenant in Sok San. Khmer Rouge. Zijn arm is gebroken en de genezing gaat niet helemaal goed. Of de Nederlandse dokter er even naar willen kijken. Een paar keer is hij spoorloos verdwenen uit het hospitaal en duikt de volgende ochtend weer op. Op een dag komt hij aarzelend op de trap voor mijn hut zitten. Gluurt naar binnen en neemt een appel aan. Een paar dagen later klopt hij aan en komt binnen. Instal-leert zich op de grond en kijkt me verwachtingsvol aan. You Khmer, me English? Yes? Oke? Om te bevijzen dat hij slim is schrijft hij de meest ingewikkelde breuken en delingen op en rekent ze voor. Ik ben op slag verkocht en beloof hem een uur per dag. Hij is niet meer weg te slaan uit mijn hut. Natuurlijk hij verdwijnt als er iemand komt praten, maar zodra ik weer alleen ben is hij er. Als ik naar een andere locatie ga zit hij op de

porche en wacht tot ik terug ben. 's Avonds moet ik een half uurtje aan zijn bed in het FDS zitten. Dan noemen we de woorden op die we die dag van elkaar hebben geleerd. Ik moet een dag of tien weg en hij is in tranen. Please come back, please, please. Nog voordat de heli waarmee ik terug kom is geland staat hij op de heli-site. Hij pakt mijn hand en laat hem niet meer los. 's Avonds komt hij met een kussen en tropendeken mijn hut binnen en vertelt me dat hij bij mij komt wonen. I miss my mamma, you are my mamma here, I am your son. Die nacht slaapt hij gewoon in het FDS en ik overleg met een collega's hoe hij weer terug kan naar Sok San. Met een Un-heli mag niet, met een voedseltransport via Thailand mag niet. Niks kan en niks mag. Het wachten is op de observer die hem bracht. Die wordt opgeroepen per radio en zal hem binnenkort komen halen. Ik ben niet de enige wiens hart hij heeft gestolen. Ook een aantal

ziekenpa's zijn dol op hem. En we besluiten wat geld bij elkaar te leggen om kleding en schoenen te kopen. Van mij wil hij het woordenboek Khmer\Engels. En de spelendoos met mens erger je niet en domino. De dag voordat hij wordt gehaald om naar huis te gaan moet ik plotseling iemand naar Nederland brengen. Ik beloof plechtig dat ik de eerste de beste gelegenheid aangrijp om naar Sok San te komen. Als hij groot is komt hij naar Nederland, studeren. Mijn adres leert hij uit zijn hoofd. Bij mijn terug keer hoor ik dat de auto waarmee hij naar huis ging in Thailand van de weg is geraakt. Dat ze zijn overvallen door bandieten. Hij is in het FDS weer opgelapt en per heli naar huis gegaan. De politieke situatie wordt gespannen en ik kan niet meer naar Sok San. Bladerend in mijn fotoboek, op zoek naar foto's van kinderen in Cambodja ontdek ik dat ik geen foto heb. Wel de herinnering en gisteren droomde ik dat hij voor de deur stond.

THE BOXER

Weer sterk drama van Jim Sheridan

De oorlog in Noord-Ierland blijft voorpagina-nieuws. Vredesbesprekingen halen weinig uit, om de zoveel tijd is de wereld weer getuige van een moord of een explosie, en wordt de zoveelste vader, zoon, of broer ten grave gedragen. De Ierse scenarist/regisseur Jim Sheridan leverde met *The Boxer* een tamelijk pessimistisch maar zeer levensecht drama af, dat duidelijk raakvlakken heeft met zijn vorige werk. Plaats van handeling: Belfast anno nu.

Als de film begint zien we een jonge knul op de binnenplaats van een gevangenis, bezig met een sporttraining. In de volgende beelden blijkt dat hij zijn straf erop heeft zitten: na veertien jaar wegens betrokkenheid bij een IRA-aanslag komt hij weer op vrije voeten.

Bij de poort krijgt hij zijn sporttas mee, en we volgen hem op zijn weg door de stad. Vrolijk word je daar niet van: overal zijn de sporen te zien van aanslagen en beschietingen.

De ontslagen gevangene is Danny Flynn. Nu hij weer vrij is, is hij van plan de politiek wat naar de achtergrond te dringen. Hij wil zich voornamelijk met boksen gaan bezighouden. Bovendien hoopt hij Maggie terug te zien, die hij als tiener achterliet toen hij achter de tralies verbleef.

Hun eerste ontmoeting volgt al snel.

Maggie is getrouwd met de beste vriend van Danny, die inmiddels zelf ook in de gevangenis zit, en heeft een zoontje, Liam. Toch is ze Danny nooit echt vergeten, en ook hij voelt dat er nog veel van de vroegere betovering tussen hen bestaat.

Danny zoekt zijn oude trainer weer op. Die is zwaar aan de drank geraakt, maar de komst van Danny inspireert hem voldoende om diens training weer stevig aan te pakken. Danny van zijn kant wil zich, naast echte matches, ook gaan inzetten voor de pupillen van de lokale sportschool.

Naarmate Danny langer in zijn eigen buurt woont, merkt hij dat er veel onderhuidse spanningen bestaan tussen de bewoners onderling. Zo is het een ongeschreven wet dat vrouwen van mannen die in de gevangenis zitten, hun oog

nooit ook maar mogen laten vallen op een andere man. Zodra Maggie en Danny een paar keer samen zijn gezien, krijgen ze daar verkapte opmerkingen over te horen. Bovendien is de vader van Maggie, Joe Hamill, een belangrijk man binnen de IRA, waardoor zij zelf nog strenger in de gaten wordt gehouden dan andere vrouwen. Het feit dat Joe onderhandelingen voert met de Britten, wordt hem bovendien binnen de eigen gelederen bepaald niet door iedereen in dank afgenomen, en ook dat maakt dat de spanning steeds meer oploopt. Ook Liam, de zoon van Maggie, ziet de vriendschap tussen zijn moeder en Danny met stijgende onrust aan. Uiteindelijk komt het tot een afgrijselijke uitbarsting van onderlinge haat en verdeeldheid binnen de gemeenschap, waarbij Liam onbedoeld een cruciale rol speelt.

De Ierse scenarist/regisseur Jim Sheridan, die met *The Boxer* opnieuw zijn eigen politieke bewogenheid in een sublieme vorm heeft gegoten (de film werd gekozen om het festival van Berlijn te openen!) heeft zijn succes niet kado gekregen. Weliswaar werden hij en zijn jongere broer thuis, vooral door zijn vader, enthousiast aangemoedigd om iets met theater of muziek te gaan doen, maar de weg bleek toch lang en zwaar. Na zijn studie in Dublin, waar hij spraakmakende theatervoorstellingen organiseerde, duurde jaren en jaren voordat Jim ergens voet aan de grond kreeg. Toen het hem niet bleek te lukken om in Ierland zelf zijn wilde ideeën in produkties om te zetten, verhuisde hij met zijn vrouw en twee jonge kinderen aanvankelijk naar Amerika, waar hij eerst nog weer veel rotbaantjes moest aannemen, om in de avonduren als artistiek directeur van een klein Iers toneelgezelschap zijn ambities althans voor een deel waar te kunnen maken. In die tijd schreef hij een boek, waarop hij uiteindelijk zijn recente film, *The Boxer*, inspireerde: over een katholieke bokser die een protestants meisje trouwt. Diezelfde bokser, Barry McGuigan (die ooit wereldkampioen vedergewicht is geweest), trainde Daniel Day-Lewis voor zijn rol in de film. Eenmaal weer terug op Ierse bodem, scoorde Sheridan met zijn eerste film, *My Left Foot*, over de zwaar gehandicapte Ierse schrijver/schilder Christy Brown eindelijk hoog: de film kreeg vijf Oscar-nominaties, en Daniel Day-Lewis won hem ook daadwerkelijk voor zijn hoofdrol. Sheridan bleek in deze al even bevlogen landgenoot zijn paradepaard te hebben gevonden, want zowel in *In The Name of The Father* (zeven Oscar-nominaties) als in *The Boxer*, speelt Day-Lewis de hoofdrol. Emily Watson, die de rol van Maggie speelt, formuleert het zo: Jim en Daniel lijken wel een oud echtpaar. De een hoeft maar een halve zin te zeggen, dan weet de ander al wat de bedoeling is. Van zo'n huwelijk kunnen we nog heel wat moois verwachten...

Leo van Opzeeland

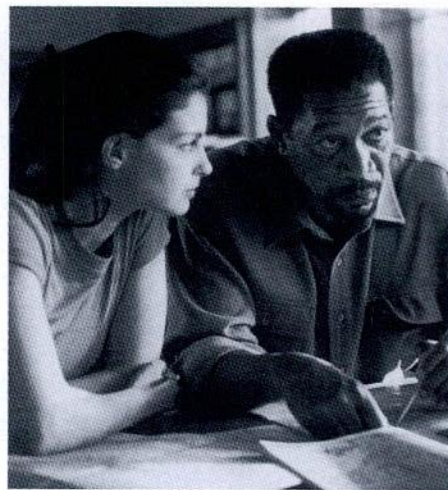
Film in 't kort

GOOD WILL HUNTING

Amerika heeft een nieuw wonderkind ontdekt: Matt Damon. Deze piepjonge scenarist/acteur is binnenkort te zien in **Good Will Hunting**, naar een scenario dat hij samen met zijn jeugdvriend Ben Affleck schreef, en waarover nu al wilde Oscar-geruchten de ronde doen. Gus van Sant heeft de film geregiseerd, en zijn naam bleek voldoende gewicht te hebben om Robin Williams in de belangrijkste bijrol te kunnen casten. **Good Will Hunting** gaat over een jonge, geniale knul die, als gevolg van een ordeloze jeugd, dreigt te ontsporen. Zijn wiskundige gaven worden net op tijd ontdekt door een leraar van de school waar hij als schoonmaker werkt. Om uit de gevangenis te blijven, moet Will vrijwillig met een psychiater gaan praten. Dat blijkt de man die bij de stoere macho veel oud zeer uit de weg weet te ruimen, zodat hij uiteindelijk een leven tegemoet gaat waarin hij zijn exceptionele begaafdheid volledig kan benutten. De film zit ongelooflijk knap en vooral volwassen in elkaar, ondanks het feit dat een groepje tieners de dienst uitmaakt. Vooral het psychologisch inzicht dat er uit spreekt, geeft je het idee dat Damon zelf ook over meer dan gewone gaven moet beschikken. Binnen enkele maanden is hij te zien in zijn volgende grote film: *The Rainmaker*, onder regie van Francis Ford Coppola.

THE SECOND CIVIL WAR

Er komen erg veel slechte knokfilms, ranzige seks-komedies en sentimentele draken uit Amerika, maar eerlijk is eerlijk, ze weten ook wat goede satire is. Wie heeft genoten van klassiekers als *Network* of *Dr. Strangelove*, zal zeker ook **The second Civil War** kunnen waarderen, waarin het hete hangijzer van de immigratie aan de orde komt. De gouverneur van Idaho sluit op een dag de grenzen van zijn staat voor alle buitenlanders. Juist dan wil de regering er een vliegtuiglading oorlogswesjes uit Pakistan droppen (de film speelt in de nabije toekomst). Al snel staan overheid, leger, lokale milities en de machtige media tegenover elkaar. Het script werd geschreven door Martyn Burke, die op het idee voor zijn film kwam toen hij een documentaire aan het maken was over de situatie aan de Mexicaanse grens...Belangrijke rollen worden gespeeld door o.a. Beau Bridges, Elisabeth Pena, James Earl Jones en James Coburn, regie voerde Joe Dante.

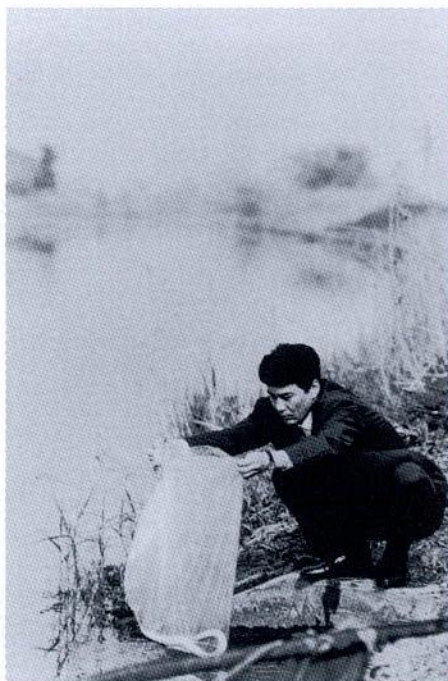
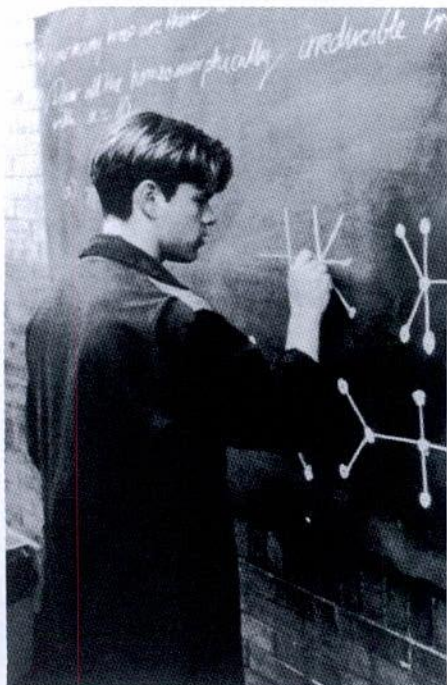
KISS THE GIRLS

De thriller **Kiss The Girls** mikt, wat sfeer en intrige betreft, duidelijk op het enorme succes dat *Seven* vorig jaar genoot. Ook in **Kiss The Girls** gaat het om een intelligente serie-moordenaar die volgens een zeer onalledaags patroon te werk gaat. Hij onvoert en vermoordt goed opgeleide meisjes, meestal studentes. Als op een dag de nicht van een oudere rechercheur ook blijkt te zijn verdwenen, wordt hij bij het onderzoek ingeschakeld. Belangrijkste punt van overeenkomst tussen *Seven* en **Kiss The Girls** is de zwarte acteur Morgan Freeman, die in beide films de kalme, oudere speurneus speelt die uiteindelijk achter de dader komt. In *Seven* krijgt hij hulp van een blanke jongeman, Brad Pitt, in **Kiss The Girls** van een blanke jonge vrouw, Ahsley Judd. En al moet **Kiss The Girls** het, vooral als gevolg van het veel te lang uitgesponnen slot, afleggen tegen het puntgaaf afgeronde verhaal van *Seven*, we hebben ze heel wat slechter gezien.

LvO

UNAGI

Uit Japan komt de **Unagi** (De Aal), die dit jaar in Cannes een van de twee Gouden palmen voor de beste film won. **Unagi** is een merkwaardig inconsistente tragi-komedie die vooral verrassend is door de on-Japanse stijl. Wat begint als een heftig drama, eindigt uiteindelijk met een nogal karikaturale knokpartij in een kapsalon. De hoofdpersoon is een man die zijn vrouw met messteken om het leven brengt als hij haar op overspel betrapt. Nadat hij acht jaar in de gevangenis heeft doorgebracht, wordt hij wegens goed gedrag ontslagen. Hij krijgt van de bewakers de aal mee, die hij al die tijd als huisdier in zijn cel heeft gekoesterd, en die hij regelmatig in vertrouwen neemt. Zijn reclasserings-ambtenaar bezorgt hem de kapsalon. Kort daarop weet hij het leven van een meisje te redden. Dat voorval brengt hem langzaam maar zeker weer terug in de wereld van de 'gewone' mensen.

Een helicopterbasis ergens in Nederland; een helicopter stijgt op, vliegt over land, vliegt over een landhuis en volgt daar een jongen op een crossmotor. Luitenant Gisberts hangt uit de heli en scheldt zijn zoon verrot. 'Wacht maar tot ik thuis ben!', schreeuwt hij nog woedend als de heli wegvliegt.

In de film 'Schatjes' gaat het er extreem aan toe, de kinderen reageren agressief op de strenge maar vaak afwezige vader, het gaat zelfs zover dat ze hun ouders het huis uit treiteren en pa het leger erbij moet halen om zijn huis terug te krijgen.

OF MOETEN WE ZE DRILLEN?

Uiteindelijk winnen de kinderen maar kunnen we in de aftiteling lezen dat de dochter toch met een militair trouwt.

In 'The sound of music' gaat het er heel anders aan toe. Ditmaal worden de kinderen zodanig gedruild door hun vader, die ook militair is, dat ze geen persoonlijkheid meer overhouden en er een vrijgevochten juffrouw voor nodig is om te zorgen dat ze weer kinderen kunnen zijn. Al zingend en dansend weet zij uiteindelijk zelfs de strenge vader te vermurwen. Nu zijn dit voorbeelden uit films maar hoe gaat het er in werkelijkheid aan toe met jongeren en defensie?

Discipline

Nu kun je natuurlijk niet generaliseren; ik ken bijvoorbeeld persoonlijk vier zonen van militairen waarvan er één zelf ook militair is geworden en een ander daarentegen modekoning is geworden. De moeder van twee van hen heeft de ervaring dat militaire vaders hun gezin drillen alsof het hun eigen, kleine privé

garnizoentje is. Toen ik daarover enkele psychologieboeken raadpleegde bleek dat kinderen heel verschillend kunnen reageren op extreme discipline; ze kunnen er heel agressief van worden, zich afzetten tegen het gezag of zich afreageren op anderen. Of ze kunnen er juist heel timide van worden en zich terugtrekken in een eigen wereldje. Het lijkt er op dat de makers van 'Schatjes' en 'The sound of music' dergelijke psychologieboeken hebben gelezen voor hun films.

Vóór de jaren vijftig was een streng gedisciplineerde opvoeding heel normaal. Totdat doctor Spock kwam, die zelf ook een zeer strenge opvoeding genoten had, en hij gooide het roer om. Hij schreef een revolutionair boek waarin hij alle jonge ouders opriep om meer naar hun kinderen te luisteren. Sommige ouders vatten dit idee ook weer te extreem op waardoor er in sommige gezinnen totale anarchie losbrak. Dus werd Dr. Spock zestig jaar later aangeklaagd door dezelfde generatie die hij zelf had helpen opvoeden.

The lost generation

Er is ook wel wat vóór discipline te zeg-

gen. Sommige jongeren zoeken die discipline zelfs op. Niet voor niets ontstaan er jeugdbewegingen, variërend van de padvinderij tot en met de bendevoering. Die jeugdbewegingen ontstonden in Nederland rond de jaren '20 en hadden duidelijk hun uitstraling op de jongeren.

Zo spreekt J. van Hessen in het boek *Tussen crisis en oorlog* van 'een gideonsbende, een soort exclusieve voorhoede die dan ook niet ten onrechte door de overige al of niet georganiseerde jeugd als een elite werd beschouwd'. Het gaf je dus een kick als je erbij kwam. Er lag natuurlijk wel een druk op de jeugdbeweging, omdat die een voorbeeldfunctie in de schoenen geschoven kreeg.

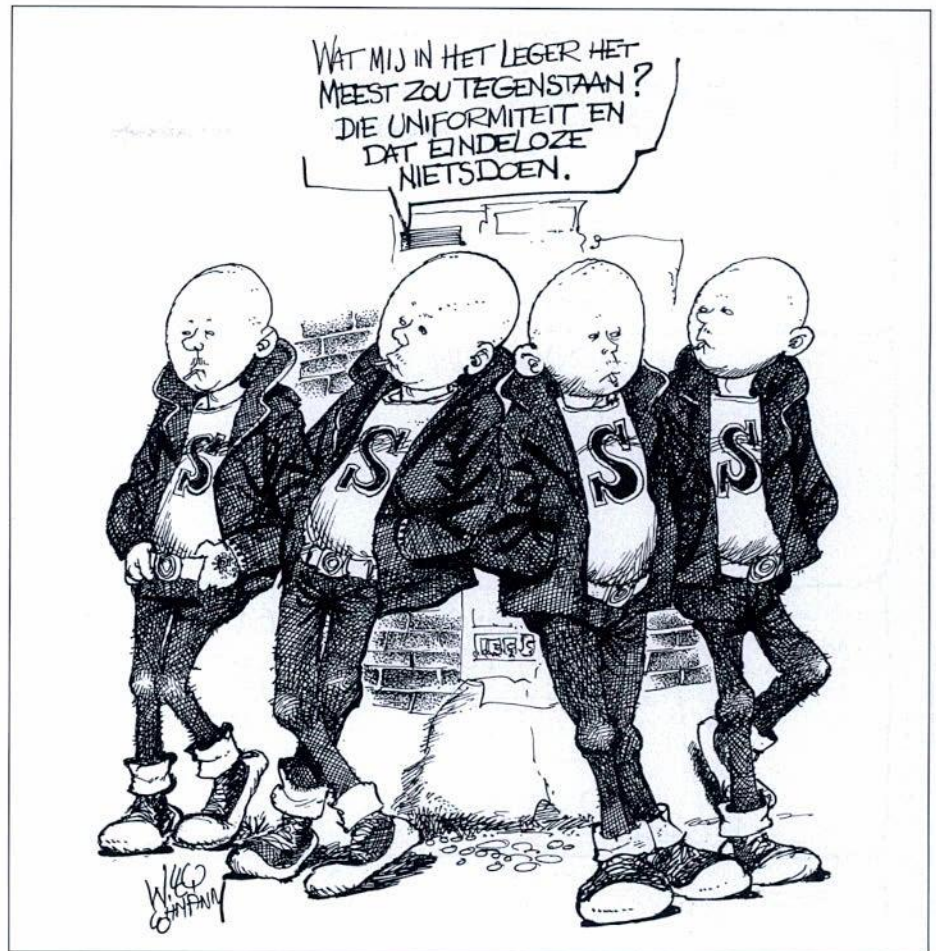
De jeugdbeweging ging zelf uniformen dragen, ontwikkelde haar eigen rituelen en liederen, geheimtaal en ideaal. De jeugdbeweging liet haar eigen geluid horen. Afgelopen was het met het nakauwen van wat de oudere generaties voorschreven. Van Hessen zag overigens vooral de voordelen van de jeugdbeweging in. Lyrisch geworden mijmert hij dan ook: 'Jeugdbeweging is het krachtcentrum, het leiderscorps van de jeugd, straks van de maatschappij. Jeugdbeweging is de barometer van het maatschappelijk geweten, haar vernieuwende bron, haar stootbrigade, haar voortroep.'

Maar na de eerste wereldoorlog duikt ook voor het eerst de term 'the lost generation' op, waarmee de teleurgestelde jongeren werden aangeduid. Ze hadden zich met enthousiasme uitgesproken voor de oorlog. Maar nu die was afgelopen, keken ze terug op een oorlog die miljoenen doden had geëist.

Na die oorlog kreeg de jeugdbeweging steeds meer vat op de jeugd, maar met de opkomst van de jeugdbeweging nam ook het anti-militarisme onder de jongeren toe. Sterker nog; van de dienstweigeraars tussen 1920 en 1940 kwam zeer waarschijnlijk drie kwart uit de jeugdbeweging.

Tijdens de tweede wereldoorlog werden

de jeugdbonden door de bezetter verboden of met rust gelaten en hieven anderen zichzelf op. Omdat jongeren nog niet zo zeker van zichzelf waren, kwamen ze pas laat op gang. Kortom, als het menens is, heeft een jongere nou eenmaal niet altijd een volwassen houding paraat. Het aandeel van de jeugdbeweging in het verzet kwam dan ook pas in de loop van 1943 op gang. Het verbod op de padvindersonden leidde ertoe om illegaal en in het geheim door te gaan. Het AJC organiseerde al in een vroeger stadium enige reddingsacties. Dit onder andere vanwege haar joodse leden.

Na de tweede wereldoorlog kan er niet meer van een 'lost generation' gesproken worden omdat de jeugd net als de volwassenen wel degelijk de handen uit de mouwen heeft gestoken en geholpen heeft bij de wederopbouw, in plaats van bij de pakken neer te gaan zitten.

Internaat

Behalve de jeugdbewegingen die min of meer vanuit de jeugd zelf ontstonden, bestond er in de samenleving nog een andere methode om jongeren strak op te voeden, te disciplineren en eventueel klaar te stomen voor het leger: het internaat.

Want hoe gek het ook klinkt, er was een tijd dat het leger wel blij was met het bestaan van die oorden omdat het internaat gezien werd als een soort van vooropleiding voor een latere carrière in het leger.

Zo wordt er in het boek *Beroepsvorming in internaatverband* zelfs op gewezen dat het internaat qua vorm veel lijkt op de oude centra voor de vorming van ridderknapen. Ook geldt de militaire academie als een klassiek voorbeeld voor het internaat. De ontwikkeling van het internaat begint al tussen 1600 en 1800. Na 1800 maakt de kostschoolopleiding van jonge mensen buitenshuis plaats voor organisatievormen die zich meer op het leger richten. De 19e eeuw

vormt het hoogtepunt in de ontwikkeling van de internaatopvoeding. In West-Europa gaat de voorkeur van de gegoede burgerij en de betere standen zelfs uit naar deze wijze van opvoeden van de jeugd. Ook in ons land stijgt het aantal internaten en hun leerlingen.

In de 20e eeuw loopt het aantal internaten weer in aantal terug. Daar zijn een aantal redenen voor, zoals de veranderde opleiding van de jongeren. In plaats van hen in eerste instantie voor te bereiden op hun maatschappelijke status, in dit geval die van de elite, en pas in een later stadium een verdere specialisatie in te lassen, treedt de vervroegde beroepsopleiding meer op de voorgrond. Bovendien wordt de jeugd meer en meer onafhankelijk. Er ontstond een duidelijke tegenkracht tegen de afhankelijkheid, beperking, discipline en onvrijheid, die de kostschool aan de jongeren oplegde. Het internaat werd immers steeds vaker gezien als een autoritair en ondemocratisch oord. Het internaat zou een gezonde volwassenwording in de weg staan en de keuze in sociale contacten beperken. Verder handhaafde het internaat verouderde normen en frustreerde het de persoonlijkheidsontplooiing.

Ook werd de betrekkelijke rust en afzondering van het internaat bedreigd door de komst van radio, televisie en transistortoeu-ten. Al die apparaten die de hele dag op topvolume rock 'n' roll uitbraakten, frustreerden de leiding meer en meer.

Er werd een oplossing gevonden: men vond voortaan dat het internaat geen

'opvoedingsmachine' kon zijn. De staf en de leerlingen moesten maar aanvaarden dat er verschillen waren. 'Zomin als de kleurloze cadet een preferabel soort cadet is, zomin is de lastpost een minder acceptabele man, mits hij enthousiasme opbrengt', luidde het plechtige advies van Luitenant-Generaal der Genie A.V. van den Wall Bake. En Van Hessen voegde hier nog vergoelijkend aan toe: 'waar gezonde diversiteit en rivaliteit bestaan is niets verloren, eerder veel gewonnen.'

Vliegtuigen of tanks

Het lijkt erop dat wij tegenwoordig een aardige balans hebben gevonden tussen discipline en vrijheid. Mede dankzij dr. Spock heeft de jeugd nu ook zelf wat in te brengen. Internaten zijn er alleen nog voor moeilijk opvoedbare kinderen en kostscholen vinden wij in Nederland niet meer. Een negatief aspect van deze grotere vrijheid is o.a. dat de padvindersonden wel steeds vaker plaats maken voor jeugdbendes.

Door onder andere de privatisering, nieuwe beroepen en het groter worden van de wereld zijn de jongeren van vandaag de dag steeds minder gemakkelijk te bereiken. Het gevolg daarvan is dat de traditionele pijlers in de samenleving, zoals de kerk, het gezin, de buurt en eventuele collega's steeds minder invloed hebben op de levensstijl, de partnerkeuze en de vriendenkring van de jongeren van vandaag. Ook het leger

in het blad behandeld worden de jeugd aanspreken', vertelt Klop. Hij kan daar nog aan toevoegen dat de jonge leden vaak allemaal van dezelfde school afkomstig zijn: 'Ze steken elkaar aan.' Ook de Nationale Reserve houdt werwingsacties, 'en die leveren nog de meeste nieuwe leden op. Toch zijn het er nog steeds weinig', meent Klop. Hij stelt vast dat het in totaal om ongeveer 150 jeugdleden gaat.

Conclusie

Het leger is afhankelijk van de jongeren en lijkt zich dat ook te beseffen. Ook lijkt het erop dat het leger wel doorheeft dat de jongere de afgelopen 50 jaar sterk is veranderd. Van een gedrild, gedisciplineerd en voor het leger klaargestoomd wezen is anno 1998 niet veel meer over. De jongere van nu is zelfbewust, heeft in veel gevallen een kritische houding en een grote bek. Het wereldje van de jongere van vandaag bestaat niet meer alleen uit het braaf rondhossen in een padvindersuniform en liedjes zingen rond een kampvuurtje. Er zijn nog wel jeugdbewegingen, en nog steeds hebben deze bewegingen hun eigen taal, rituelen en bijeenkomsten. Maar daarvoor moet je tegenwoordig terecht in de dampende veehallen waar jongeren massaal bij elkaar komen om te hakken en te zagen op housemuziek. Of om te headbangen en te slammen op pop-concerten en metal-festivals. Andere jongeren zijn de hele dag druk in de weer met het scoren van veel geld en materiële bezittingen. Het leger ingaan is voor de jongere niet meer een voor de hand liggende keuze. De jongere kijkt nu eerst wat het leger hem of haar te bieden heeft, zeker nu de dienstplicht is afgeschaft en het leger net als ieder ander bedrijf moet concurreren op de arbeidsmarkt. Toch is het leger ook vandaag de dag één van de grootste werkgevers voor jongeren. Maar liefst 50 procent van het leger bestaat uit jongeren, en je vindt ze dan ook in alle soorten en maten binnen de kazernespoorten, van de gabber tot de studiepik. Mogen jongeren willen of kan je ze nog drillen? Het lijkt erop dat de jeugd in 1998 dat al voor zichzelf heeft uitgemaakt. Je kan de jongere nog wel drillen, maar dan moet hij of zij het zelf ook willen.

Anouk Helder

moet met steeds meer nieuwe beroepen en functies gaan concurreren. Hoe vindt het leger dan tegenwoordig zijn nieuwe recruten? De meeste mensen kennen de reclames wel, maar ook de vereniging 'Ons Leger' draagt een steentje bij. Zo brengt zij elke maand het blad *ARMEX* uit. Zo publiceerde het blad al tien jaar geleden, in het maandelijkse rubriekje 'In gesprek met', gesprekken met o.a. drie jonge leden die hoopten een plaatsje te verwerven in het leger. Nu, tien jaar later, zijn van die drie er twee nog steeds lid. Peter Klop van het secretariaat van 'Ons Leger' antwoordde verder op de vraag of ze er nog steeds

jeugdleden bijkrijgen: 'We krijgen nog steeds nieuwe jeugdleden maar of ze lid blijven, dat schommelt wat, het hangt ervan af of ze volwaardig lid willen worden of niet. Ze moeten dan namelijk dubbele contributie gaan betalen waardoor ze nog wel eens willen afhaken.' Hoe komen ze dan aan die nieuwe leden? 'We gaan maandelijks naar de scholen en bieden de jeugd dan 2 acties plus het blad aan, dat slaat kennelijk eventjes aan en dat hangt dan vooral af van wat er op de voorplaat staat. Staan er op die voorplaat tanks of vliegtuigen dan is er meer belangstelling. Het hangt er dus ook vanaf of de onderwerpen die

Boeken

DE HUMOR VAN TEKENAARS

Het is met humor hetzelfde als met smaak : daar valt niet over te twisten. Van een grap, mop of cartoon komt de één niet meer bij en vertrekt een ander geen spier. Het lezen en vooral het bekijken van deze pagina's zal aan de één welbesteed zijn en voor de ander een gegronde reden snel te stoppen en vlot door te bladeren naar een interessanter onderwerp.

Ook het afgelopen jaar rolde het ene na het andere boek weer van de persen. Bij deze grote hoeveelheid nieuwe uitgaven ook een aantal boeken van meer of minder bekende tekenaars. Zo verscheen er een derde bundel met tekenwerk van Gumbah, een verzameling invallen en gedachten van Kamagurka, een eerste bundel van het trio Reid, Geleijnse en Van Tol en een dikke verzameling zorgelijke grappen van de meest productieve tekenaar/schrijver van Nederland, Peter van Straaten.

Zoals onlangs al vermeld in een redactioneel commentaar: Beelden spreken soms sterker dan taal, reden voor de redactie om in deze Ego uitgebreid stil te staan bij de beeldentaal.

Gumbah

Van de o.a. van de Volkskrant, Humo en Nieuwe Revue bekende cartoonist Gumbah verscheen een nieuwe bundel. Titel: "Hoe Eddie in balbezit kwam". Vaak wordt deze tekenaar - vanwege zijn stijl doch meer nog door zijn zwarte humor - vergeleken met de Vlaming Kamagurka. Toch is hij afkomstig van eigen bodem en luistert hij naar de oer-Hollandse naam Gertjan van Leeuwen. De tekenaar "pikte" het pseudoniem Gumbah van de bekende rockzanger Iggy Pop toen hij deze het woord "gumba" (zoiets als klootzak)

hoorde gebruiken. Om het woord een enigszins magische klank te geven voegde hij er een extra m en een h aan toe. Het aardige aan het werk van deze Gumbah is de tegenstrijdigheid tussen zijn getekende absurde situaties en wanstaltige personages enerzijds en de doodgewone, uit het dagelijks leven gegrepen teksten anderzijds. In "Hoe Eddie in balbezit kwam" springt een grote, naakte vrouw woest op en schreeuwt tegen haar echtgenoot, een klein kereltje: "Wat is er in godsnaam zo moeilijk aan het vernederen van je eigen vrouw?!!" Ander voorbeeld. Een man zit aan het bed van een nauwelijks toonbare patiënt waarvan alleen het hoofd boven de dekens uitsteekt en zegt tegen hem: "Ach jongen, in een volgend leven lach je hierom!"

Voor wie zich aangetrokken voelt tot deze maffe humor is ook deze derde bundel van Gumbah beslist een aanrader.

Gumbah : Hoe Eddie in balbezit kwam. De Harmonie, Amsterdam/Icarus, Antwerpen. 1997. 112 blz. f 19,90.

Kamagurka

De Vlaamse tekenaar van strips en cartoons Luc Zeebroek, beter bekend onder het pseudoniem Kamagurka (in België Kama), produceert al jarenlang, in een onnavolgbaar tempo, het ene na

het andere album. Zijn strips en tekeningen verschijnen in tal van kranten en tijdschriften (o.a. Vrij Nederland, NRC Handelsblad en het muziektijdschrift Oor). Toch gaan niet alle lezers van deze bladen plat voor zijn humor. Getuige bijvoorbeeld de ingezonden brieven die soms in het NRC Handelsblad verschijnen zijn er ook velen die weinig met het werk van deze "virtuoos van de zwarte humor" op hebben.

Zijn talrijke fans zullen evenwel ieder nieuw boek met gejuich begroeten. Dat zal zeker ook het geval zijn voor zijn boek **Kamiel Kafka's nog niet verzamelde werk**. Deze keer geen tekenwerk maar een bundeling columns, bizarre moppen, meligheden, ontsprende gedichten, toneelstukjes, dialogen en quasi-diepzinnigheden. Dit alles ingeleid door niemand minder dan Prof. Dr. Ir. P. Akkermans, alias Kees van Kooten. Aan clichés geen gebrek, schrijft deze in zijn voorwoord: "Warm is het hier", "Scheve toren staat daar" en "Leuke vrouw heeft die meneer": gedachten die elke seconde tot in iedere uithoek van onze aarde gedacht worden. Gedachte maar niet bedachte gedachten! Wie bedenkt er nog wel eens iets uit het niets en ins Blaue hinein?"

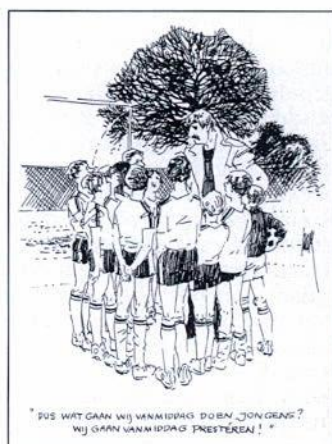
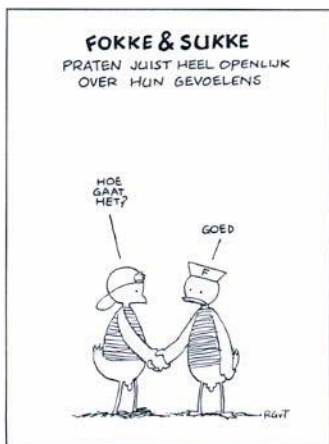
Het antwoord is in ieder geval Kamagurka, daar getuigt dit boek van. Enkele voorbeelden.

Sprookje :

Er was eens een man die op sterven lag. En hij leefde nog lang en gelukkig.

Toneelstuk :

Man, onderaan de keldertrap : Misère!
Er staat water in de kelder!
Vrouw, bovenaan de trap : Veel?
Man : Twee bakken Spa Rood en een fles Vittel!

Doordenker uit het korte verhaal "Plastisch gesproken":

De meeste mensen die beweren dat ze heel weinig belang hechten aan hun uiterlijk, kunnen dit beter op de radio verkondigen dan op de televisie.

Bij het lezen van deze teksten zie je als het ware de tekeningen van Kamagurka op je netvlies verschijnen.

Kamagurka : Kamiel Kafka's nog niet verzamelde werk. Icarus, Antwerpen/De Harmonie, Amsterdam. 1997. 96 blz. f 19,90.

Fokke en Sukke

De eenden Fokke en Sukke zijn de getekende helden van het drietal Reid, Geleijnse en Van Tol en nu gebundeld uitgekomen als **Fokke en Sukke hebben altijd wat**. Erg opvallend tekenwerk is het niet. Toch zijn ze voor het merendeel wel grappig. Dat komt door de combinatie tekening en tekst.

In de prent "Fokke en Sukke zijn nooit te beroerd om in te vallen" lezen ze, gezeten in de koninklijke zetel, de troonrede voor. Vraagt Fokke: "Kun jij dit lezen?" Aarzelende reactie van Sukke: "...bondgenoten...ofnee: ...landgenoten". In "Fokke en Sukke geven interieurtips" staan de maatjes achter een tafel met boeken en zegt Fokke: "... en terwijl uw man de kast in elkaar zet, legt u de boeken vast op kleur". Waar Sukke nog de volgende suggestie aan toevoegt: "Ikzelf leg de blauwe altijd graag in het midden". Zo zijn er nog talloze geslaagde grappen waarvan er elders op deze pagina enkele te zien zijn.

Dat ik niet de enige ben die gecharmeerd is van deze vorm van humor blijkt wel uit het feit dat de tekeningen eerder zijn gepubliceerd in o.a. het *Amsterdamsch Studenten Weekblad Propria Cures*, de *Utrechtse uitgaanskrant TOU*, het *stripblad Incognito* en het maandblad van het *Genootschap Onze Taal*.

Ronald Giphart voorzag deze bundeling cartoons van een inleiding en tracht daarin letterlijk de lezers ervan te overtuigen daar mee zo snel mogelijk te stoppen en op zoek te gaan naar de gags van zijn gabbers Fokke en Sukke.

Reid, Geleijnse en Van Tol : Fokke en Sukke hebben altijd wat. De Harmonie, Amsterdam. 1997. 96 blz. f 17,90.

Peter van Straaten

Voor verzamelaars van het werk van Peter van Straaten is zijn productie nauwelijks bij te houden. Zo'n kleine honderd titels met strips, tekeningen en proza verschenen inmiddels van zijn hand. Alleen het afgelopen jaar al kwamen er vier bij: een set ansichtkaarten (EGO, april 1997), de traditionele "Peter's Zeurkalender 1998" (EGO, november 1997), de prachtige catalogus bij de imposante overzichtsexpositie van zijn werk in Bergen op Zoom (helaas afgelopen) en **Het dagelijks leven in duizend-en-een tekeningen**.

Bij dit laatste boek wil ik even stilstaan. Peter van Straaten illustreert boeken van anderen, tekende strips (*Vader en Zoon*) en schrijft iedere week een aflevering van een feuilleton (*Agnes*) en tekent een politieke prent voor *Vrij Nederland*. Sinds 1973 ("Moeder ik ben niet gelukkig") verschijnen er ook nog van hem, met de regelmaat van de klok, albums met zogenoemde zorgelijke grappen. Een genre waarin hij tot grote hoogte is gestegen. Het stramien van deze schrij-

nende grappen is sinds zijn eerste bundel nagenoeg hetzelfde gebleven: snelle schetsen met daaronder een tekst die tezamen een eenheid vormen en bij de kijker/lezer de nodige gedachten en emoties oproepen.

Een voorbeeld. Een echtpaar, waarvan de man een kaal hoofd heeft, bezoekt een man, aan allerlei apparatuur liggend, in een ziekenhuis. Zegt de vrouw tegen de patiënt: "Jij hebt tenminste al je haar nog".

Peter van Straaten heeft een geweldige antenne voor gemeenplaatsen, situaties en uitdrukkingen waarachter hele werelden schuil gaan.

Je moet dit boek natuurlijk niet ter hand nemen om het even in één ruk uit te lezen/kijken. Maar met een gezonde dosering van tien per dag (naast de dagelijkse kalenderprent) moet het zelfs voor de somberste geest mogelijk zijn op een redelijke wijze de lente te halen.

Peter van Straaten : Het dagelijks leven in duizend-en-een tekeningen. De Harmonie, Amsterdam. 250 blz. f 34,90.

Wim Heij

Video in 't kort

KINDEREN

Iedereen weet dankzij de moderne psychologie langzamerhand hoe belangrijk de jeugd jaren zijn voor de verdere ontwikkeling van een mens. Toch beweren schrijvers vaak dat een moeilijke jeugd een goudmijn is, en veel van die goudmijnen zijn weer verfilmd. Illustere figuren uit de wereld van de film hebben ook vaak zeer onthullende uitspraken gedaan over hun eigen jonge jaren. Zo vertelde Anthony Quinn dat hij voor zijn tiende jaar nog nooit een normaal toilet had gezien, en dat hij tot zijn twintigste jaar permanent honger had geleden. Ook Clint Eastwood herinnert zich dat hij met vader, moeder en zusje jarenlang rondreisde op zoek naar baantjes, en dat het, tijdens de crisisjaren, niet ongewoon was als mensen in kippenhokken woonden. Tom Hanks, wiens vader en moeder allebei ettelijke malen hertrouwden, weet nog dat hij *drie moeders, vijf basisscholen en tien huizen had versleten* voor zijn tiende verjaardag. Liza Minelli heeft echter fantastische herinneringen aan haar jeugd, min of meer binnen de muren van de MGM-studio waar zowel haar moeder Judy Garland als haar vader Vincente Minelli werkten. *Ik mocht altijd op het toneel spelen, en ik heb alle grote dansers van dichtbij meegemaakt: Fred Astaire, Gene Kelly en vanzelfsprekend mijn eigen moeder...*

Kindersterren

Natuurlijk spelen kinderen ook belangrijke rollen in een groot deel van de films die er in Hollywood worden gemaakt. Sommige van de jeugdige acteurs en actrices doen het zo goed, dat ze met hun eerste rol al de volwassenen naar de kroon steken. Zo was Tatum O'Neal met haar tien jaar de jongste die ooit een Oscar won: in 1973, voor haar rol als kind van een malafide verkoper van encyclopedieën (een rol van haar eigen paps Ryan O'Neal) in *Paper Moon*. Drie jaar geleden won Anna Paquin, die toen twaalf was, een oscar voor haar rol als de dochter van de doofstomme Holly Hunter in de bejubelde productie *The Piano*. Paquin was onlangs weer te zien in de betoverende film *Fly Away Home*, en ze blijkt zich te ontwikkelen tot een kalme tiener die de vroege roem goed weet te hanteren. Arme Macauley Culkin is het heel anders vergaan: de jongen die een paar jaar geleden enorm populair was door zijn rol als het 'vergeten' kind in de hit *Home Alone*, wordt opeens aan alle kanten uitgespuugd nu hij een bleke, slungelige puber is geworden.

Bijzonder kind

Een andere kinderrol die me altijd zal bijblijven is die van Adam Hann-Byrd, die in *Little Man Tate* de hoogbegaafde maar depressieve zoon van ongehuwde moeder Jodie Foster speelde. Foster was zelf vanaf haar derde jaar actrice, en wist dus precies hoe het was om als wonderkind door het leven te moeten.

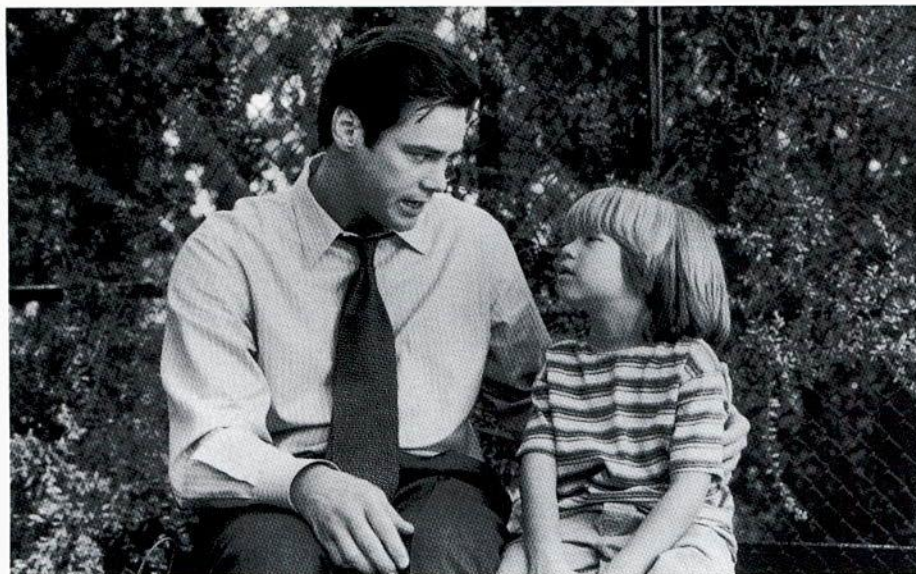

Zij debuteerde met de film als regisseuse. Naar mijn oordeel kreeg ze veel te weinig aandacht bij het grote publiek, want het is een zeer aangrijpend 'document humain' waarbij Foster het bovendien heeft aangedurfd om voor de cruciale rol van het jongetje nu eens niet een reclameplaatje te nemen, maar een kind dat bijna lelijk te noemen is. Juist dat maakt hem nog aandoenlijker dan hij, met zijn oude-mannetjes verstand in dat kinderlijke, al is.

Jeugtherinneringen

Andere beklagenswaardige kinderen spelen de hoofdrol in het schitterend vormgegeven, gedeeltelijk autobiografische epos *Fanny en Alexander* van Ingmar Bergman. Na de dood van hun vader hertrouwt de moeder van de 10-jarige Alexander en zijn jongere zusje met een strenge dominee, die hun tot dan toe gelukkige jeugd opeens met zijn schrikbewind verandert in een nachtmerrie. En wie *Ladro di Bambini* heeft gezien, vergeet ook die twee kinderen niet meer, die door een goedwillende politieman op sleeptouw worden genomen maar uiteindelijk volkomen buiten hun schuld diep in de problemen raken. Van kort na de oorlog dateert die andere beroemde Italiaanse film, *Ladri Di Biciclette*, een al even puntgaaf stuk neo-realisme over een vader die samen met zijn zontje een fiets steelt omdat hij die voor een armzalig baantje nodig heeft. Een van de klassiekers uit de filmgeschiedenis! In diezelfde stijl werd *Cinema Paradiso* ook gemaakt, zij het een halve eeuw later. In deze hartveroverende film haalt een filmregisseur herinneringen op aan zijn jeugd, toen hij als vijfjarig kind mocht helpen in de cabine van de plaatselijke film-operator. Ook Fellini legde jeugtherinneringen vast, in *Amarcord*. Daarin speelt hij vooral met adembenemend mooie beelden, die lang blijven hangen, evenals de schitterende muziek

van Nino Rota. Woody Allen legde de macht van de radio in zijn prille jaren neer in de even vermakelijke als historisch interessante *Radio Days*, waarin de ene hilarische jeugtherinnering de andere opvolgt. In *This Boys Life*, jeugtherinneringen van de Amerikaanse schrijver Tobias Wolff aan zijn tirannieke stiefvader, is de huidige ster Leonardo Di Caprio voor het eerst te zien, met een prachtige Robert DeNiro als zijn tegenspeler.

Ouders en opvoeders

Voor *What's Eating Gilbert Grape*, de tweede rol van de toen nog piepjonge DiCaprio, kreeg hij een Oscar-nominatie. Hij speelt het jongere, autistische broertje van Johnny Depp die een veel te zwaar leven heeft, doordat hij de kost moet verdienen voor het hele gezin, dat verder nog bestaat uit zijn vijfhonderd pond zware moeder en zijn twee jongere zusters. Johnny Depp als Gilbert is mooi, maar Leo steelt de show!

In *Steel Magnolia's* staan een moeder en haar zieke dochter centraal. De dochter trouwt, en weet dat ze vanwege haar nierziekte geen kinderen mag krijgen. Maar ze wil zo graag een baby, dat ze het risico toch neemt. Het gevolg is dat haar nieren het begeven. Ze overleeft het uiteindelijk niet. Een heerlijke draak met prachtige rollen van Sally Field als de moeder, en de nog beginnende Julia Roberts als de dochter die zelf zo graag moeder wil zijn. Ook lekker melo is *Clara's Heart*, waarin Whoopi Goldberg als een trotse, zwarte keizerin het huishouden komt doen voor een echtpaar dat van elkaar aan het vervreemden is door de dood van hun baby. Het zoontje des huizes hecht zich vanzelf gretig aan de zelfbewuste nieuwkomer, en ontdekt op een bepaald ogenblik dat Clara zelf ook een drama met haar eigen kind heeft meegemaakt. In *Lorenzo's Oil* krijgen Nick Nolte en Susan Sarandon te horen dat hun zoontje Lorenzo aan een zeldzame ziekte lijdt. Ze rusten niet voor ze een geleerde hebben gevonden die bereid is te werken aan een geneesmiddel. Vooral het acteren van het mooie jongetje maakt deze film tot een memorabel drama. Mooie Mel Gibson speelt in de actiefilm *Ransom* een steenrijke vader wiens zoontje op een dag wordt ontvoerd. Aanvankelijk laat hij de politie het werk doen, maar na een poosje neemt hij zelf het heft in handen met een zeer riskante en gewaagde zet. Loopt natuurlijk goed af, maar tot die tijd een en al spanning! Eveneens uit Amerika kwam recentelijk *Liar, Liar* waarin een vader, om het vertrouwen van zijn zoontje terug te winnen, besluit om een etmaal niet te liegen.

Geen eenvoudige opgave, want hij verdient zijn brood als gewiekste advocaat. Voornamelijk bedoeld als slapstick, maar Jim Carrey kreeg de kans om eens te laten zien dat hij bij al z'n bekkentrekkerij ook best overtuigend een liefhebberende vader kan spelen.

Tranen met tuiten

In *Slingblade*, een van de grote successen van vorig jaar, komt een man na een kwart eeuw uit de gevangenis. Hij ontmoet een kleine jongen, en ontdekt al snel dat het kind te lijden heeft van een zeer hardhandige stiefvader. Die situatie kent hij maar al te goed uit zijn eigen jeugd. De film maakte in één klap een ster van scenarist Billy Bob Thornton, die ook de hoofdrol speelde.

Tranen met tuiten zijn er ook gehuild bij de schitterende film *Ladybird*, *Ladybird* van de Brit Ken Loach, waarin een moeder uit de ouderlijke macht wordt ontzet. Met een nieuwe vriend krijgt ze nog drie kinderen, die haar ook allemaal worden afgenomen. Vooral de rol van de tot dan toe onbekende Chrissy Rock gaat door merg en been. Ze kreeg er dan ook een Palm voor in Cannes, evenals Brenda Blethyn voor haar hoofdrol in die andere ijzersterke Britse tearjerker, *Secrets and Lies* waarmee Mike Leigh vorig jaar hoog scoorde. Blethyn speelt een moeder die na jaren met haar inmiddels volwassen dochter wordt geconfronteerd, die ze na de geboorte heeft afgestaan voor adoptie. Echtscheidingen waar kinderen bij betrokken zijn, leveren natuurlijk ook stof voor honderden lekkere huilfilms. Neem *Shoot The Moon*, een van mijn persoonlijke favorieten. De echtscheiding van schrijver Albert Finney en zijn dromerige vrouw Diane Keaton wordt gadegeslagen door hun vier dochtertjes, van wie vooral de oudste zich de situatie erg aantrekt. Een en al drama en emotie, maar wat een niveau! Veel beroemder echter werd *Kramer Versus Kramer*, waarin Dustin Hoffman en Meryl Streep touwtrekken om de liefde van hun zoontje, wanneer ze uit elkaar gaan. Wat zullen er bij die film veel tranen zijn geplengd door alle-

maal mensen die er iets in herkennen! Snotteren was het ook bij *When A Man Loves A Woman*, waarin de doorgaans vrolijke Meg Ryan een jonge moeder speelt die het voor de buitenwereld helemaal gemaakt heeft met haar knappe man, haar baan en haar twee kleine meisjes, maar die in het geniep stevig aan de drank blijkt te zijn! Vooral het ernstige oudste kind heeft veel te stellen met mams! Ryan speelt verrassend goed en overtuigend. Toch zien haar miljoenen fans haar liever in een film als *Sleepless in Seattle*, waarin ze een romantische redactrice van een tijdschrift speelt, die toevallig op de radio een jongetje hoort dat een nieuwe vrouw zoekt voor zijn treurende vader, die sinds een jaar weduwnaar is. 't Werd een van de grootste successen van 1993, niet in de laatste plaats doordat de combinatie van de lieve Meg Ryan met de al even sympathieke Tom Hanks zo goed bleek te werken, en door de verbluffend goede en vooral geestige rol van het jochie. Uit Japan kwam vorig jaar de oogstrelende documentaire *Village Of Dreams*, waarin de jeugd van een succesvolle, tekenende tweeling werd nagespeeld. En o, wat was iedereen vorig jaar vertederd toen de Tsjechische film *Kolya* de Oscar voor beste buitenlandse film won. De vijfjarige jongen die de titelrol speelde in deze tragi-komedie over een oudere vrijgezel die voor geld een huwelijk sluit en op eens wordt opgezadeld met een Russisch stiefzoontje, was zelf meegekomen om de prijs in ontvangst te nemen.

Nederlandse films

Van eigen bodem tenslotte twee mooie kinderrollen. In *Ciske De Rat* maakte de toen 12-jarige Danny de Munk zijn opwachting als het kleine schoffie dat door zijn moeder zo afschuwelijke wordt behandeld, dat hij haar uiteindelijk vermoordt! De film zat goed in elkaar, maar eigenlijk was Danny veel te leuk en vooral veel te 'modern' en te goed doorvoed om echt te kunnen overtuigen. De versie uit 1955, met de magere, armoe-dige Dick van de Velde als Ciske, maakt een veel diepere indruk. Danny de Munk is intussen uitgegroeid tot een volwassen zanger/acteur. Voor mooie jongensrollen hebben we nu, althans nog heel even, Olivier Tuinier, al is die inmiddels ook al aan het puberen. Maar zijn schitterende rol in *De Kleine Blonde Dood*, waarin hij het zoontje van een jonge schrijver speelt, dat uiteindelijk aan een hersentumor overlijdt (naar een autobiografische roman van Boudewijn Buch) staat gelukkig voor altijd op celluloid. De kleine Tuinier bleek zelfs in staat om Antonie Kamerling die soms niet veel raad wist met zijn rol van jonge vader, te inspireren tot een serie hartverscheurende scènes...

U begrijpt dat ook voor dit verhaal weer geldt: tien titels noemen is er duizend weglaten. Maak uw keus, kies uw genre, en geniet. Want al wordt elke film in principe voor de bioscoop gemaakt, de video is een heel acceptabel alternatief.

Leo van Opzeeland

VROUWENCONFERENTIE

Op 3 april is er vanaf tien uur in het Coornherthuis
een conferentie voor vrouwen.

Onderwerp:

ARBEID – ZORG – CARRIÈRE

's Ochtends discussie over deze thema's in subgroepen, met o.a. personeelsfunctionariseen.

's Middags zijn de vier directeuren personeel van de landmacht, de luchtmacht, de marine en de marechaussee uitgenodigd. Zij komen vertellen hoe zij uitvoering geven aan de laatst besloten maatregelen die door de tweede Kamer aan Defensie is opgedragen. De bedoeling hiervan is dat er daardoor meer vrouwen bij Defensie komen werken en ook langer blijven werken.

INLICHTINGEN EN INSCHRIJVINGEN:

Bij het Coornherthuis, tel: 030-6914060: Mw. L. Spit, Mw. K. Joachim

Raadslieden – waar en wie

Bureau	Naam	Telefoon bureau	MDTN	Telefoon privé
Oirschot	I.L. (Immy) Beijer	040-2664697	* 06 - 549 - 4697	073-6445711
Schaarsbergen	J. (Jacques) van den Blink	026-3532781/2776	* 06 - 564 - 2776	0575-530937
Den Helder	C.C. (Tineke) Dekker-Hundling	0223-657520	* 06 - 209 - 57520	0299-403525
Steenwijk	A.B. (Adri) van Deurzen	0521-348194	* 06 - 532 - 8194	0522-262273
Curaçao	M. J. (Marias) van Dorp	00-59994637136		00-59994658948
Den Helder	J. (Joop) Flokstra	0255-516282	* 06 - 219 - 282	072-5747508
Den Helder	R. P. (Rob) Geene	0223-652405	* 06 - 209 - 52089	0223-644487
Apeldoorn (KMar)	J.J. (Jaap) Geuze	055-3573741		030-2343235
Assen	L. W.A. (Bart) Hetebrij	0592-358573	* 06 - 541 - 8573	0516-513579
Breda/Weert	C. (Carine) van Hinte	076-5273607+0495-582811		0499-571843
Doorn	A.H.T. (Ad) Hornis	0343-471210/209/208	* 06 - 202 - 764	030-2937808
Schaarsbergen	J.M. (Joost) van Langen	026-3533377	* 06 - 564 - 2776	0317-410205
Oirschot	L.L.P. (Loek) de Leeuw	040-2664697	* 06 - 549 - 4697	0418-673703
Seedorf	B.J.T. (Ben) van der Linden	004942817510, tst. 2288	* 06 - 894 - 2288	00-49476173578
Ermelo	B.M. (Beernoud) Moojen	0341-477723	* 06 - 533 - 7723	035-6234907
Rheindahlen	J.G.J. (Jan) Nauts	00-492161551884		00-49-24345995
Amersfoort	K.S. (Kees) Roza	033-4606663	* 06 - 500 - 7051	020-6323785
Steenwijk	P.G. (Paul) Smits	0521-348750/348754	* 06 - 532 - 8754	0521-343384
Volkel/De Peel	G. (Gerard) Snels	0493-598872	* 06 - 509 - 8872	024-3229069
Ede	M. (Marijke) van de Stigchel-Wijngaard	0318-681258	* 06 - 678 - 1258	0318-591675
Woensdrecht	J. P. (Joke) van Straaten	0164-692977/2654	* 06 - 504 - 692 - 977	010-4362192
Seedorf	J.W.F. (Jan) Sulman	00-4942817510, tst 2286	* 06 - 894 - 2286	00-4942818445
Leeuwarden	G.J. (Gerrit) Vlietstra	058-2346826	* 06 - 519 - 6826	0511-472385
Rotterdam	M.C. (Mart) Vogels	010-4539341/281	* 06 - 213 - 341/281	0118-629844
Hoofdkrijgsmacht- raadsman	J. P. (Joost) de Vries	030-6914436	faxnummer: 030-6918998	026-3519188
Plv. HKRM	J.J. (Joan) Merens K. (Klazien) van Brandwijk-Wiltjer	030-6914436	faxnummer: 030-6918998	026-3629745 via bureau HKRM
Coornherthuis (raadsman)	J. (Jan) den Boer	030-6914060		0321-318934
(raadsvrouw)	K. (Karen) Joachim	030-6914060		020-4904824
(raadsvrouw)	I.P. (Irma) Jacobs	030-6914060 of 6920906 (Ego)		033-4557722
(raadsvrouw)	A.C.E. (Anita) Witten	030-6914060		0343-454645

HET IS EIGENLIJK
BLOEDLINK OM
KIND TE ZIJN.

